

Ayşegül Çelik

Şehper, Dehlizdeki Kuş

Öykü

ŞEHPER, DEHLİZDEKİ KUŞ
AYŞEGÜL ÇELİK
ÖYKÜ

Yapı Kredi Yayınları - 2691

Edebiyat - 819

Şehper, Dehlizdeki Kuş / Ayşegül Çelik

Kitap editörü: Filiz Özdem

Düzeltili: Mahmure İleri

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Kapaktaki resim: Uzey Bakkalbaşı (Doğ. 1999)

Lunapark, tuval üzerine akrilik, 35 x 50, detay.

Baskı: Pasifik Ofset

Çobançeşme Mah. Kalender Sok. No: 5 Yenibosna / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Nisan 2008

ISBN 978-975-08-1412-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2008

Sertifika No: 1206-34-003513

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.yapikrediyayinlari.com>

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

<http://www.yapikredi.com.tr>

Yapıtları:

Şiir: Sensizankaradadenizdüşleri, 1997.

Öykü: Korku ve Arkadaşı (YKY, 2003); Şehper, Dehlizdeki Kuş (YKY, 2008).

Ayşegül Çelik'in

YKY'deki kitapları:

Korku ve Arkadaşı (2003)

Şehper, Dehlizdeki Kuş (2008)

Ayşegül Çelik 1968’de doğdu. HÜ İktisadi İdari Programlar ve AÜ DTCF Tiyatro Bölümü’nü bitirdi. Şiirleri, öyküleri, makaleleri ve röportajları Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, kitap-lık, Varlık, Kent ve Gençlik, Bilim ve Teknik, Bilişim, Bütün Dünya, Doxa gibi dergilerde ve Milliyet, Hürriyet gibi gazetelerde yayımlandı. Yazdığı radyo oyunları TRT tarafından ödüllendirildi. Televizyon ve sinema için drama yazarlığı yaptı. AÜ Devlet Konservatuarı’nda Dünya Edebiyatı dersleri verdi.

...

Kimsenin geçmediği bulutlu patikalar, henüz bulunmamış keçiyolları, açmaya yeltenen çiçeklerin, yaprak döken ağaçların akılları, içine yuvarlandığımız uyku, mevsimlerin uçları, denizin kumsala değdiği yer, çakıl taşları, aynalar...

Velhasılı köşe bucak her yer, yazılmayı bekleyen hikâyelerle doludur.

Fakat rastladığınız her kimsesiz hikâyeyi alıp eve getiremezsiniz. Aklınızın, uykunuzun kapılarını açıp, onu içeri buyur edemezsiniz. Çünkü bazı hikâyelerin hiç başlamaması, bazılarınınsa çoktan bitmiş olması gerekir.

Hikâyelerin içinde kaybolan birçok yazar tanırım ve yazarların içinde kaybolan birçok hikâye... Bunların ikisi de birbirinden tehlikelidir. Gözyaşlarında kırılmalara, düş yanıklarına, dehlizlere ve fay hatlarına sebep olurlar...

Kurtulmanın tek yolu yazmaktır. Fakat benim yaptığım gibi değil...

Bir hikâyenin hikâyesini anlatmak pek alışıldık bir iş sayılmaz, ne var ki, yapmak zorunda olduğum şey bu.

"İlk gün ışığının uyandığı bir an vardır. Gecenin sabaha değdiği bir yer... İşte kehribar salonun pencereleri tam da oraya bakıyordu.

Şafak yaklaşırken taşlardaki gölgeler azaldı, gecenin örttükleri usulca ortaya çıkmaya başladı. Önce boşluğa demir atmış uzunlu kısalı bacalar belirdi. Sonra evlerin kiremit çatıları ve gizlenen güvercin yuvaları. Bunu, sessiz, تنها bir sokak, köşebaşları, irili ufaklı evler ve bir lunapark izledi. Sabahın bütün alametleri kehribar salonun pencerelerinde sırayla belirdi. Işığı kovalayan aylak sabah esintisi gelip sarı çilli perdede durdu. Günün bu ilk saatlerinde kehribar salondan kaçan şekilsiz, alacalı gölgeler, perdenin ayaklarında saklanıyordu. Fakat tek kıpırdanan, gölgeler ve renkler değildi. İçeride sesler de vardı. Kehribar salonun kadınları, birer ikişer uyanıyordu.

İçerideki sesler:

kehribar salonda, huzurlu bir kalp gibi ağır ağır atan, ayaklı saatin tik takları
arka odada sabah namazını kılan büyük ninenin iç geçirişi
avluda açmaya yeltenen sardunyanın hışırtısı
koridorda çıplak, küçük ayaklar
ocakta kaynayan tencerenin fokurtusu
mavi bir kaba dolan incecik suyun sesi...

Şerazat, soğuk suyun altından geçirdiği zeytinleri bir kenara koyup musluğu kapattı. Koyu kahve lekelerle dolu ıslak ellerini, entarisinin kıyısına siliverdi. Kahverengi lekeler, pazen elbiseye dökülmemek için oldukları yerde kıpırdandılar. Neyse ki hareket hemen durdu, Şerazat, mutfak kapısında beliren torununa bakıyordu.

Karşısında şaşkın bir tavuk gibi yalpalayan Ahu'nun gözlerinden uyku, uykusundan düşler akıyordu. Küçük kız, mutfagın mozaik zeminine döküldükçe kırılan minicik düşlerine kıyamadı, gözlerini ovuşturmayı kesti. Pazen elbise içindeki ninesine gülümsedikten sonra bahar sabahının ve lunaparkın asılı olduğu pencereye koştu. Şerazat evhamlanmıştı, çocuğun ardından kaygıyla baktı. Şimdi Ahu'nun uzayan saçlarının sesi, evdeki bütün sesleri bastırıyordu."

Gerçekküstü

Bu hikâyeye başladığım akşamı iyi hatırlıyorum; rüzgâra kapılmıştı sonbahar, yüzünü ağaçlara vuruyordu. Ev epey soğuk, ben epey yalnızdım. Hikâyenin yaklaştığını sezince hemen kâğıdın başına geçmiştim. Aklımdaki kımıldanışına bakılırsa, su gibi kıvrak bir hikâyeydi bu, başrolünde kehribar bir salon vardı. İlk işim ayaklı, eski bir saat kondurmak oldu kehribar salonun girişine; oymalı, koyu maun... Başladığım ilk paragrafta, güneşli pencereler astım duvarlara. Sarı çilli perdenin gerisine sessiz, تنها bir sokak yazdıktan sonra, sıra kehribar salonun kadınlarına geldi: Beş kadın: Üçü yaşlı, biri çocuk, biri anne... Birer ikişer eşikte boy gösterdiler. Onlarla birlikte büyümeye başladı kehribar salon; avluya dönük pencereler, ince kısa bir koridor, koridorun iki yanında odalar oluştu. Dolaplara çeyiz sandıkları, işlemeli örtüler istiflendi. Kadınların gülüşleri dolaştı odalarda. Fakat bütün gülüşlerin birbirine benzediğini, çünkü kehribar salonun kadınlarının henüz isimsiz olduklarını fark ettim. Yazmaya devam edişim bu yüzden. Çünkü o zaman başıma gelecekleri bilmiyordum. Lanetlere ve kendini yazan öykülere inanan biri değildim henüz. Bu yüzden isimleri ararken aklıma sızan karanlığa direnmedim. Daldığım ilk ağulu uyku bu oldu.

Aradan saatler geçmiş olmalı. Gece yarısıydı. Ev sessizdi. Uyanmamı isteyen bazı yarım yamalak kelimelerin kulağımda kopardığı yaygarayla gözümü açtım. İlk fark ettiğim başucumda biriken gölgelerdi. Hemen doğruldum, çünkü odada da bir tuhaflık vardı. Ben uyurken burada bir şey olmuştu belli ki, eşya ağırlaşmış, gölge artmıştı. Kalkıp perdeyi aralayınca sonbaharın bir gecede kışa dönmüş olduğunu gördüm. Şehir, az ötede sessiz ve kımıltısız yatıyordu. Yıldızların üzerinde biriken kar bulutlarına bakarken, akşamüstü cama vuran fırtınayı ve kehribar bir salonu anlatarak başladığım hikâyeyi hatırladım. Kulağımdaki vaveylanın nedeni anlaşılıyordu, aklımda kıvrılıp bükülen sesler kehribar salonun kadınlarının isimlerinden başka bir şey değildi. Şehper, Nevbahar, Sitare, Payat, Pilele, Ahu... İnsan aklında kalacak olanları seçemiyor niyeysen... Ben de hiç farkında değildim, ama başka başka dillerden bir sürü isim birikmişti aklımda. Kulak kabarttıkça çoğaldılar, az sonra başıboş yüzlerce isim uçuşmaya başladı odada. Yazı masasına gittim. İçimde geç kalmış bir korku belirliyordu. Bana kalsa, uğursuz alametleri ayırt edeceğim yoktu, fakat çınlayan seslerden, ağırlaşan gölgelerden, bir gecede değişen mevsimlerden olacak, kalemlerin de kafası karışmıştı. Kiminin üstündeki renk içini tutmuyor, kimi kilitlemiş gibi açılmıyordu. Sonunda uçuşan isimlerden bazılarını zapt edip küçük kâğıtlara yazmayı başardım. Çocukça bir oyundu kalkıştığım. Çınlayan ve giderek artan isimlerden kurtulmak için eğlenceli bir çekiliş yapmaya karar vermiştim. Geceyi azalttığımı, uğursuz alametleri geçiştirdiğimi sanıyordum. Çünkü o zamanlar ismin insanın kaderi olduğunu, kader örgüsünün ipek ve yıldız ışığından yapıldığını bilmiyordum. Kıvrıp büküğüm kâğıtları karıştırdıktan sonra aralarından birini çekip açtım: Ahu...

Kim bilir ne zamandır pencerenin kıyısında durmuş sokağı seyrediyordu. Çoktan üşümüş olması gerekirdi, fakat dışarının soğuğu ona işlemiyordu, çünkü içinde küçük bir kalp, tuhaf düşler örüyordu. İsmi sahibi Ahu, kehribar salonun en küçük kadınıydı.

Beş altı yaşlarındaydı. Durmaksızın annesini özlüyordu. Aynı odada uyuyorlardı, fakat seslendiğinde duymuyordu annesi: Gecenin seslerinden, şarkılarından korkuyordu çünkü ve gözlerini ve aklını hep kapalı tutmak istiyordu. Bu kadının sessizliğini kırmam gerektiğini ta o zaman anlamıştı. Bu yüzden uzun, upuzun bir paragrafı göze aldım. Aklım tıkr tıkr çalışıyordu, caddenin karşısına ışığıyla, sesiyle bütün hikâyeyi rengen boğacak bir lunapark kurmaya karar verdim. Lunapark kehribarın sessizliğiyle baş edecek tek şeydi. Caddenin karşısında usul usul devinecek, perdenin sarı, çelimsiz çillerinden sızıp aynalı şarkılar bırakacaktı içeri. Odaların ucundaki kadınlara sesler, düşler

yollayacaktı. Kehribar salonun camlarına sıvıyan sıradan sokak manzarasını kalemin tersiyle alelacele siliverdim. Silgi artıklarının arasından beliren ilk kelimelerle birlikte renkli ışıklar düşmeye başladı kâğıda. Geriden çocuk gülüşleri ve çığırtkanlar duyuldu. Gülümsedim... Lunaparkın eli kulağındaydı.

O zamanlar hikâyenin akışı müthiştı. Kelimeler kalemi iterek kâğıda üşüşüyor, satırbaşlarından devrilen sözcükler, harflerin aralarına sızan eklentiler sayfanın bütün boşluklarını ele geçiriyordu. Hikâye düpedüz soluk almaya başlamıştı: Mevsimler değışiyor, Ahu'nun saçları uzuyor, kehribar salonun kadınları evin içinde tıpır tıpır dolaşıyorlardı. Bu kadınlardan biri muhacir olacak; erguvan sandığında billur şişeler, şişelerde kokularla gelmişti. Hikâyeye lavantalar, misk amberleri, ıtırılar asan, pencere içlerine fesleğen saksıları, yeni yıkanmış avluya sardunyalar dizene o oldu. Bir diğerkadının kehribar salonu geçip mutfığa girmesiyle de tencereler fokurdamaya, pencerede buğular tomurlanmaya başladı. Yemeklerden sızan lezzetli kokular mutfığı geçip taş avluyu dolaştı. Onun yemeğinden bir yiyen bir daha unutmazdı. Yoğurduğı hamurlar kaplardan taşar, pilavları tane tane olurdu. Eli öyle bereketliydi ki, un tanesi buğday tarlasına dönerdi Şerazat'ın avcunda.

Yeni bir şans oyununa gerek kalmadan kendiliğinden gelen bu ikinci isim beni çok rahatlatdı. Keyifle bir yemek arası verdim. Umduğum gibi giderse akşama kadar hikâyenin girişini bitirir, sonra güzel bir uykuyla ödüllendirirdim kendimi.

Fakat hikâyeler, ışıltılı kar tanelerinin ördüğü, can alıcı çığılara benzer. Benimki de böyleydi. Kâğıt üstündeki masum sözcükler benim elimden çıksa bile, hikâye kendi bildiğı gibi akıyordu. Öyle ki, kâğıdın başına döndüğümde, salonun kehribarının döküldüğünü, eprimiş duvar kâğıtlarına vuran sarı ışığın altında kadınların da eşyalar gibi ölmeye yüz tuttuğunu gördüm. Sallanan sandalyelerin cilası kavlamış, çeyiz sandıklarının dantel kilitleri pas tutmuştu. Hemen kalemi alıp kaldığım yerden devam ettiysem de, hikâyenin çatallanıp kırılmasına engel olamadım. Kelimeler alıp başını gidiyor, her cümle başka bir hikâyeye açılıyordu. Kadınlar yaşılanıyor, eşya eskiyor, ama hikâye çatallanıp duruyordu. Bu beş kadın, beş hayalet ordusundan kalabalıktı. Korkuları vardı, unutuşları, tatlı sırları, tuhaf düşleri... Kehribar salonun kadınları bunları tenlerine ovmuş, avuçlarına kazımış, birken on olmuşlardı. Şimdi bunlar asıl hikâyenin damarlarına sızıyor, akışı zorlaştırıyordu. Kehribar salonun kadınları tek bir hikâyeye sığmayacaktı anlaşılan.

Sabah güneşi pencereye tutunmuş bana bakıyordu. Henüz uyanmış odasından çıkan Ahu, koridorun ucunda belirdiğinde ben uykusuzluktan ölüyordum. Kadınların içinde en sevdiğim oydu. Uykusundan kalanlar saçlarında ışıldıyordu. Düşünde neler gördüğünü, neden bu kadar az konuştuğunu merak ediyordum. Onun çocuk yüzüne bakarken aklıma bir fikir geldi. Birden, alelacele bir karar verdim. Bundan sonra sadece Ahu'yu anlatacaktım ben. Kehribar salon onun hikâyesi olacaktı. Hemen yeni bir sayfa açtım; hikâyedeki diğerkadınlardan kurtulmanın bir yolunu bulmam gerekiyordu. Fakat heyecanımı zapt edemediğimden sesimi yükseltmiş olacağım. Maalesef kadınlardan bazıları niyetimi hemen anladılar.

Muhacir nine, epeydir uyanıktı. Oldum olası gündeğumunu izlemeyi severdi. Bu sabah da dantel şalını omzuna almış önce ışıldayan, sonra kızarıp turunculaşan gökyüzünü, bildik sabah manzarasına dönüşene kadar izlemişti. Şimdi sarısı perdenin çillerini hatırlatan bir elbise giymiş, inci küpelerini takıyordu. Aklımdan geçenleri duyduğunda biraz şaşırđı. Hikâyede çok önemli bir rolü olduğunu biliyordu. Yine de istenmediğı yerde duracak bir kadın değildi. Aynanın karşısında ayağı kalkıp kendine son bir kez baktı. Sonra ani bir kararla hikâyeyi terk edip gitti. Kimseye veda etmemiş, yanına bir çöp bile almamıştı. Ağır ağır biriktirdiğı gümüş mumlukların, kadeh takımlarının, ıtırılı kokuların hepsi, baba evinden getirdiğı erguvan sandık ve içindeki pembe porselen çay takımı bile

geride kaldı. Belki giderken veda edebilseydi, daha sonra gizli gizli kehribar salona gelmesine gerek olmazdı, belki de daha giderken geri dönmek vardı aklında, kim bilir... Öyle ansızın gitti ki, bu lavanta kokulu kadına bir isim bile bulamadım.

Düşüncelerimi duyanlardan biri de Ahu'nun annesi olacak... Kapının aralığında Muhacir ninenin hikâyeden çıkıp gidişini izliyordu. Ne var ki, o kızını bırakıp hiçbir yere gidemezdi. Ona baktığını fark edince, sıranın kendisine geldiğini anlayıp usulca kapattığı kapının arkasındaki odasına saklandı. Azalan lavanta kokusunu fark etmeyen, kapanan kapıları ve aklımdan geçenleri duymayan sadece Şerazat ve büyük nineydi. Ama şimdi onlarla ilgilenecek vaktim yoktu. Kehribar salonda Ahu'yla yapayalnızdık. Güneş yükselmiş, sabah pencereden içeri akmıştı. Bal rengi salonda gecedan arta kalan gölgeler ölüyordu.

Nihayet sadeleşen hikâyedeki bu küçük kadına baktım. Pencerenin kıyısındaydı, uykulu gözlerini lunaparka dikmişti. Hikâyesi diğerlerinininki gibi karmaşık ve sonuçsuz değildi. Belli ki, bundan sonrası kolay olacaktı. Penceredeki güneş birazdan bütün gölgeleri kovalayacak, avludaki sardunyalar perdedeki esintiyle bir olup Ahu'nun hikâyesini bir bahar sabahından diğerine taşıyacaktı. Belki üç beş ehlikeyif bulut ve bir sabah ıslığı eklemeliydim hikâyeye. Ve baharı işaret eden pembe tomurlu ağaçlar... Aklımdan geçirirken bir sorun yoktu, fakat iş yazmaya gelince hiçbir şeyin düşündüğüm gibi olmadığını gördüm. Ahu'nun pencerenin kıyısında lunaparka bakışının üstüne bir tek satır ekleyemedim. Aylaklık etmiş değilim, bir an bile durmadım. Aralıksız yazıyordum, ama bunların kehribar salonla veya Ahu'yla bir ilgisi yoktu. Yazdıklarım başka hikâyelerin parçaları, bazı şiirlerden, aşklardan aklımda kalanlar ya da birbirini çağıran silik, sahte sözcüklerdi sadece. Birbirine benzeyen günlerin başlayışı böyle oldu.

Aradan geçen zamanın bir önemi yok. –Avcumdaki kaleminden masaya mihlanmış gibiyim. Uykuyu ve yemek aralarını keseli çok oluyor. Yorgunum, ama dinlenmek değil, bitirmek istiyorum. Fakat uğursuz alametlerin ardı arkası kesilmiyor. Kafası karışık kalemlerden sonra şimdi de irili ufaklı tıkırtılar, ayak sesleri peyda oldu evde. Aklımda başlayıp içimde kayboluyor bunlar. Sinsi ve dikkatli, yine de tümüyle gizlenemediklerinden gölgeleri düşüyor kâğıda. Sık sık ne olduğunu bilmediğim bir şeyden korkarken yakalıyorum kendimi. Belki gidişatı sezdiğimdendir bu korku, çünkü değişiyorum ben. Hep aynı öyküyü yazan lanetli bir ele dönüşüyorum. Taş kalem ağırlaşıyor. Şekilsiz harflerin ördüğü cümleler bozuluyor. Açlık, uykusuzluk bir yana, aklım da sendeliyor artık. Pencerelele kapatıp sardunyaları açan aklımdan korkmakta haksız değilim. Çünkü ayna kırığına denk gelmiş gibi büyümeden çoğalıyor bu hikâye.– Ayak seslerinin arttığı, gölgelerin konuşmaya yeltendiğı bir anda kendimi durdurduğumu, "bir şey yapmam gerek" diye tekrarladığımı hatırlıyorum. Vakit, aklımdan sonra kaybedilecek son şeydi. Elimin altındaki kâğıtları karıştırdım. Fakat yazdıklarım tek kelimesini tanımadığım yabancı paragraflara dönüşmüştü. Kelimelerin üstünde sert kabuklar bitmiş, harfler kuruyan zambaklar gibi bükümüştü boyunlarını. Kuru kâğıttan kırık sesler döküldü avcuma. Hikâye kaskatıydı. Epeydir eşya eskimiyor, Ahu'nun saçları uzamıyordu. Bilmediğim kapılar çoktan kapanmıştı. Ne kadar yazarsam yazayım, hikâyeye bir şey ekleyemiyordum. Kulak kabarttım; ayaklı saatin tik takları kesilmişti. Bu kaskatı sessizliğin içinde birden, hikâyedeki zamanın durmuş olduğunu fark ettim.

Hünerli ve tekinsiz bir hikâyeydi bu uğraştığım. Kendi gözleri, kendi sardunyaları gibi, kendine ait zamanı vardı. Kim bilir ne zamandır sadece yazdıklarımle meşguldüm.. Bu yüzden kehribar salondakilerle birlikte benim evimdeki seslerin de kesildiğini, gölgelerin kaybolduğunu fark etmemişim. Aslında gölgelerin kaybolduğı falan yoktu. Kâğıttan başımı kaldırıncan hepsinin çoktan bedenlenmiş, yanı başımda durduğunu gördüm. Dikkatle bakınca tanımaya başladım, lunaparkın

yüzleriydi bunlar; atlıkarıncanın, güldüren aynaların kalabalığı... Etrafımda dönüp duran bir ezgi birikiyordu. Bir cadı ayininin ortasıdaydım sanki. Geriden çark sesleri, uğultular duyuldu. Perdenin gerisinde renkli ışıklar belirdi, çünkü dönmedolabın gölgesi cama vuruyordu. Korkuyla kalakaldım, hikâye artık içerideydi.

Kapıyı çalan hikâyeler yazarlar için alışılmadık şeyler değildir. Fakat benimki böyle olmadı. Ne kapıyı çaldı ne izin istedi... Bir anda, kendiliğinden, kâğıttan çıkıp canlanıverdi. Hiçbir şey düşünemiyordum, delirmiş gibi odaya dağılan kâğıtları karıştırdım. Masadakileri, koltuğa, yere düşmüş olanları, pencerenin kıyısında, dönmedolabın gölgesinde kalanları... Hepsini! Belki yirmi belki otuz sayfa sonra yazdıklarımı tanımaya başladım...

Şerazat, tel dolaptan zeytin çıkarıyordu, koridordaki ayak seslerini hiç fark etmedi. Oysa Ahu'nun uykulu ayakları yalpalıyordu. Küçük kız arka odanın kapalı kapısının önünden geçip yoluna devam etti.

Odanın kapısı gibi perdeleri de kapalıydı. Büyük nine iç geçirerek namazını tamamladı. Kıvrık, ince parmakların kesin ve kısa iki hareketiyle seccadeyi katladıktan sonra odadan çıkıp mutfağın yolunu tuttu. İşte benim yazdığım son satırlar bunlardı.

Şerazat'ın telaşlı, tiz çığlığını duyduğunda, büyük nine koridorun ortasıdaydı. Onca hünerine rağmen Şerazat da yaşlı bir kadındı artık. Salça kavanozu küçük ellerine ağır geliyor, unu, tuzu serperken elleri titreyiveriyordu. Geçende yaptığı gibi sütü dökmüş, yağ şişesini kırmış olabilirdi. Bu düşüncelerle adımlarına hız veren büyük nine, mutfığa girdiğinde Şerazat'ı beklenmedik bir korkunun içinde buldu. Tülbenti omzuna kaymış, incecik bembeyaz örgüsü ortaya çıkmıştı. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Aslında Şerazat mutfakta yalnız sayılmazdı, çünkü kaynayan tencereden sızan nefis koku, bedenlenmiş bir varlık gibi yanı başında duruyordu. Büyük nine, tüylü bir bulut gibi tencerenin üstünde biriken kokuyu mutfığa girer girmez gördü. Meselenin salçayla da sütle de ilgisi olmadığı açıktı. Onu görünce korkusu çözülen Şerazat, ocaktaki yemeği işaret etti. Tencerenin kapağı açıktı. Büyük nine önce tüylü buluta, sonra eğilip tenceredeki yemeğe baktı. Kaynayan yemekte fokurtulu leziz baloncuklar oluşmuştu. Fakat zaman durduğu için bunların çoğu yarımdaydı. Ortasından itinayla kesilmiş gibi duran kürecikler yemeğin orasında burasında belirmiş, fakat tamamlanamamışlardı. Yemek artık kaynamıyor, koku dağılmıyordu. Büyük nine, bu tuhaf alametlerden başını kaldırdı. Kısa, kesik bir soluktan sonra: "O muhacir kadının işlerinden değil" diye mırıldandığını duydum. "Bu başka..."

Olup bitenler gibi bu sözler de benim kalemimden çıkmamıştı. Zaten olanlar hakkında böyle uzun uzadıya fikir yürütecek durumda değildim. Onun bildiği kadarını bilmediğim ortadaydı. Yazdığım hikâyedeki kendini yazan tanımadığım satırlar, yanı başımda bedenlenen gölgelerden daha çok korkuttu beni. Bekleyemezdim; yapılacak tek şeyi yaptım. Hemen kâğıdın birini çevirip yazmaya başladım: Madem benden fazlasını biliyordu, o halde bu ihtiyar kadına soracaklarım vardı. Acele ettiğim için, hikâyeye dahil oluşumu savsaklanmış tek bir cümleyle geçiştirdim: "İhtiyar kadın bakışını çevirir ve birden hikâye yazarını yanı başında bulur virgül yadırgamaz nokta!" (Bu kadarı yeterdi, neden-sonuç ilişkilerinin zamanı değil diye düşündüm.) İhtiyar kadın bakışını çevirip bir defada buldu beni. Yazdığımdan daha sert görünüyordu. Başıyla salonu işaret etti bana: Ahu'yu ve uzanıp düşüncemdeki kelimeyi değiştirdi: "Ahu değil ismi. Biz ona başka isim koyduk..."

Hırıltılı sesini güçlkle duyuyordum: "Ahu ehli namus kız çocuğuna yakışacak isim değil," diye mırıldandı yaşlı kadın. "Elbet değiştirecektik bunu, çünkü isim insanın kaderidir. Ben Şerra olsun istedim. Fakat senin aklına sızmış çocuk, bir isim çalmış geceleyin. O gün bu gündür kendine Şehper dedirtiyor."

İster Ahu, ister Şehper, benim kalemimden çıkan bu sarı kumral çocuk, pencerenin kıyısında köklenmiş bir ayçiçeğine benziyordu. Dikkatle bakınca, sıradan bir çocuk olmayı bilmediğini fark ettim. Avludakilerden başka çiçek tanı mıyordu. Sorulsa, mevsimleri sırasıyla sayamazdı. Kaskatı bir hikâyenin içinde kalakalmıştı. Hayat denilen şey, dolaplara istiflenmiş yaşanmayı bekleyen işlemeli örtülerden, kesme kadehlerden, gümüş zarflı fincanlardan, pembe porselen çay takımından ibaretti onun için. Bu yüzden aklı lunaparkın şarkılarındaydı. Çünkü lunapark üstüne düşeni yapmış, kendinden mürekkep bir gedik açmıştı caddenin ucuna. Oradan sesler, renkler, şarkılar taşıyordu. Ve dönmedolap... Lunaparkın kalbi, yani aklının attığı yer... Tılsımıyla parktan caddeye taşmış, kehribarın döküldüğü yerlerden sızıp bir oyuk açmıştı küçük kızın aklına. Sadeleştirmeye başladığımdan beri onun hikâyesini yazıyordum ben. Fakat küçük kızın aklı lunaparkın şarkılarına takılınca, hikâye de usulca duraksamış; Şerazat'ın lezzet baloncukları gibi, ortadan bölünmüşçesine bir yanı gerçek kâğıtta, bir yanı düş, içeride, sessiz kalıvermişti. Zaman durmuştu çoktan. Şimdi hepimiz küçük kızın aklındaki oyuktaydık, hapsolmüştük.

İşte bu yüzden, ne kadar yazarsam yazayım ilerlemiyordu hikâye. Yani, "aradan aylar geçti, yıllar geçti" yazmanın anlamı yoktu, çünkü geçmiyordu. Çünkü kendi zamanı vardı hikâyenin ve Şehper'e bağılıydı. Ve Şehper, bir elini pencereye dayamış, dokunduğu yere parmaklarından can üflüyormuş gibi duruyordu. Olanların farkında değildi. Aklında lunaparktan başka bir şey yoktu. Avluda açan çiçekleri, annesinin ketum sessizliğini, lavanta kokulu sihirli şarkıları, onu pencerenin önüne, ışığa hapseden korkusunu unutmuştu. Oysa, unuttukları onun hikâyesiydi. Küçük kızı göstererek "Saçları uzamıyor artık," dedi Şerazat ve kapkara sustu yüzüme karşı.

Aklımı toplamaya çalıştım, her şeyi baştan düşünmek gerekiyordu. Yazmadığım bir hikâye vardı karşımda, fakat karşımda sayılmazdı, çünkü ben içindeydim. Oracığa oturup bir kelimesini bile kaçırmadan dinlemek gerekiyordu. Fakat kehribar salon sadece hikâye etmek için yapılmış gibiydi, doğru dürüst eşyası yoktu. Galiba eşyalar insanlar gibi değildi. Yazılıp yazılmadıklarına özen gösteriyor, isimlerini, hikâyelerini değiştirmeye davranmıyor, kendi kendilerine müdahalesizce yoktan var olmuyorlardı. Ne zamana bağılıydılar ne de zamansızlığa. Sadece var olup olmadıklarına bakıyorlardı. İnsanlar böyle değildi işte. Onlar kâğıda geçmeyi bile beklemeden yürüyüp tek bir adımla insanın aklına girip oturuyorlardı.

Hapsoldüğümüz zamansızlığın içinde işleyen tek şey lunaparktı. Çünkü Şehper'in aklında sadece o vardı, dudakları usulca kıpırdamaya başlayınca fesleğen kokusu arttı. Daha fazla oyalanmadan bir salıncak yazdım kendime, onun mırıltılarını dinlemeye koyuldum.

"Bazı çiçekler sihirlidir," diyordu Şehper, "bazı hikâyeler sihirlidir..." Yüzüne lunaparkın renkleri vuruyordu.

Bu oldu, düşle gerçek, aynı yastığa koydular başlarını. Aynı ocağa girip bir arada kavruldular. Biri kuş oldu, biri şehper, birlikte uçtular. Aklımı da bıraktım peşleri sıra...

Sudaki Halkalar

Lunaparkta geceler serin ve yağmurlu, hüznler ürkek ve uçucudur. Bu yüzden buraya kadar gelip karşımda durduysanız, bir lira karşılığında elimdeki karton kutulardan birini açmak istiyorsanız, bunu yapmadan önce başınızı kaldırıp gökyüzüne bakmanızı öneririm. Çünkü lunapark piyangosundan çıkacak hediyein gecenin iklimini değiştirdiği görülmemiştir.

Bazen küçük müşterilerimin bu kadar kutu arasından en boş, en fakir olanını bulup seçtikleri olur. O zaman aynı şeyi onlara da söylerim, çoğuna gökyüzünü işaret eder, gecenin karanlığında parlayan mavi yıldızları gösteririm. Gerisi el çabukluğu... Onlar yüzünü geceye dönünce, tezgâhın altında kutuları, hediyeleri değiştiririm. Sakız çıkana bebek, balon çıkana atlıkarınca bileti verdiğim çok olur. Çünkü bütün gün burada duruyorum, elimde kâğıt kutular, aklımda karışık hayatlar oluyor.

— Su kırılıyor Adnan, bebek öldü.

Kendi ismim olduğu için mi fark ediyorum, ne çok Adnan var? Çocuk kalabalığından, sokaktan, tramvaydan, hatta yıkık duvarlardan bile adını duyuyor insan.

Hepsi bu kadar da değil, bazen iş edinip bütün bir caddenin bana seslendiği olur. Yıkık sinema, bakkal kepenkleri, manavın önündeki öteberi, kaldırıma yığılmış, apartmanın bahçesine dizilmeyi bekleyen taşlar, adımı birbirlerine devrederek yol boyu beni çağırırlar... Elbette dönüp bakılmaz buna, cevap verilmez. İsim denilen şey hayatın bütün lanetini üç beş harfe sığdırmaktır... Bu yüzden yürüyüp gitmekten başka çare yok. Zaten hayattaki seslerin gerçek olmadığını, yinelendikçe anlamını kaybedeceğini, yok olup dağılacağını bilirim. Sudaki halkalara sığınmak hep işe yarar.

Bazı insanlar için / bazen insanlar için hayat kayboluşlardan ibarettir.

Kiralık Gelincik

— Bu kızın elleri küçücük ama, daha da küçülecek; kabuğuna sığan fındık gibi, bir adamın kalbine girip oturacak.

Örtünün altından usulca ellerime baktım; aklım yatmadı; bunlardan bir adamın kalbine kenar süsü olurdu ancak, kırmalı su olurdu... Yan yana duran iki oya boncuğu gibiydiler.

O vakitler Emine Hala'nın sayıklamalarının birer kehanet olabileceğini bilmiyordum. Gözleri kördü Emine Hala'nın ve uzun uzun ağladığı bilinirdi. O kadar ağlamaya bir damla renk gitmez mi insanın gözünden? Bununkiler zifir gibiydi, kapkara! Elleri kıvrım kırış içinde... Yaşlılıktan derlerdi, ama ben inanmazdım. Sanki kendi gibi bir ihtiyarın yüzünden eldiven yapmıştı ve bileğinden büzdürüp giyiyordu Hala. Hala... Herkes ona böyle derdi. Annem, teyzem, ablalarım, sabahın erken vakti apar topar çıkmıştık evden. Torbamızda tülbentler, dualı sular, pürtelaş kurşun döktürmeye gidiyorduk. Yerini dar bulan bir orman vardı içimde. Belki bu yüzden kuşlar ve çam dalları batıyordu kalbime her mevsim. Yol boyu konuştu kadınlar; uğur getirecekti bu ziyaret bana ve bol kısmet ve baht açıklığı. İçimdeki bunaltıyı, asi hallerimi alıp götürecek, yeni bir Gülmisal getirecekti evimize...

Oyasız örtünün altında diz çökmüş, yeni Gülmisal'i bekliyordum. Belli ki bu okumalar, dualar bitince, dağda kaynayan su gibi içimde belirecekti. Onun kalbine iğneler batmayacak, halleri tekinsiz olmayacaktı. Verilen adamla evlenmeyi, verilen hayatı sevmeyi bilecekti. Oyasız örtü, bakışımı kapatıyordu. Her şey küçük ilmeklere bölüştürülmüştü. Öyle ki, annemi bile seçemiyordum. Hala gibi, körün teki olup çıkmıştım. Yine de onun dualarla değişen yüzüne bakınca ürperdim: Hep suya, kurşuna bakan Hala'nın zifir nazarı hiç katıksız yüzümdeydi. Örtünün ipek damarlarından zifir sızıyordu içeri. Körlüğünü bildiğim halde içim yerinden oynadı.

— Bir de bacakları... Bacakları çok uzayacak, çok. Diyebilirim ki, bir gecenin üstünden bir yıldıza atlayacak.

Bunu dedikten sonra, birden başı ağrıdı Hala'nın. Öteden beri tekinsiz güçleri olduğuna inanılırdı. Kadınlar mırıldandılar... Belli ki kalkmak gerekti. "Gülmisal kalsın," deyiverdi Hala. Mesele bu kadar uğursuzdu demek. Kadınlar çıktı, biz iki kör, yapayalnız kaldık. Hala, şimdi tavuskuşları işli yastığa dayamış alnını, ağladı ağlayacak.

— Gülmisal kızım, gülyüzlüm, bahtsızım... Ah, ne desem sana... Ne desem boş... Ne birinci, ne sonuncu hiçbirisi senin değil, senin olmayacak...

Derin bir soluk alıyor, söyleyeceklerini toparlamaya çalışıyordu. Korkuyordum.

— Ama ne desem boş, sen olan biteni göremeyeceksin... Bakışın kapanacak senin, yaşadığını hayatın sanacaksın! Kendini onlara bırakacaksın. Bir çavlan olup içinden akacak bu adamlar. Akarken, yavaş yavaş bitirecekler seni... Ah Gülmisal, ah kızım, ah bahtsızım...

Konuşurken canı yanıyordu, az sonra da yastığa başını yasladı, usulca ağlamaya başladı. Sıkıca kapattım gözlerimi. İçimde çam dallarının kıvıldandığını duyuyordum. Bulutların arkasında, puslu, sessiz orman uyanıyordu. Çınar dalları uzayıp, mavi mor yapraklandı. Ağlayışları, kuşlu yastıkları, zifirin parlak karanlığını sakladı benden. Örtü altı duaları, baht açıklığı için dilekler, ağlayışlar ve kurşun kokusu... Hepsi, ama hepsi yaprakların hışırtısında dağıldı.

Gözlerim, yüzüm neyse de, aklımı kapatmaya çok geç kalmışım; Emine Hala'nın sözleri kaderime kadar sızmış... Biliyorum, çünkü hiç unutmadım... Altı yedi ay sonra, doğduğum kasabayla birlikte doğduğum hayatı terk ederken bile, söyledikleri kelimesi kelimesine aklımdaydı. Gazetelere çıkan, filme çekilen şöhret heveslisi kızlar gibi; bir elinde sıkıladığı bohça, bir elinde avcuna batık

tırnaklar, yüreğinde batık anneler, teyzeler bulunduran ben Gülmisal, o uğursuz sözleri bir dua gibi tekrarlıyordum içimden. Sonra otobüs yola çıktı, sonra üç kere durdu, sonra İstanbul'a geldi.

Hayri'yi tanıdığımda bu âleme gireli çok olmuştu. Atkılı pabuçların ve dolarla markın moda olduğu günlerdi; bir de savaş başlamıştı galiba... Sonra Hayri çıktı karşıma, bir yıllık hesabı bir kerede kapattı: Metres olmuşum artık. Ama yükselmek saymamalı bunu; çünkü ilk değil, daha önce de üç defa metreslik etmişliğim var. Biri katlı, apartmanlı hem de. Öbürü fena, esrarkeş, hapçı: Her yol vardı herifte. Diğerini anlatmaya bile değmez... Fakat bu Hayri, dördüncü yani... Bir tuhaf. Öncekiler de evliydi ya... İlk defa çocuğu olan bir adamla yatıyorum, yani metresi olarak. Babasız büyüdüğümünden belki; bir kızı olduğunu öğrendiğimde içim aktı adama, ötesini berisini düşünmedim. Bana ev açtı, yeni bir adres, yeni bir hayat açtı Hayri; öncekilere çok benziyordu, ama onun bir kızı vardı: Burçin. Ben de bu hayata başlarken, kendime Gülçin adını almıştım; Gülmisal'e misal olsun diyerekten. Bu oldu, aklında bir eşleme, eşitleme gibi, Burçin'e ne alırsa, bana da aldı. Burçin neyi severse ben de onu seviyormuşum gibi davrandı; ses etmedim. Zaten söylesem de kimse inanmaz; metresi olduğum adam, altını gümüşü olmayan hediyeler alıyor bana. Çocuklara göre şeyler: Fiyonklu oyuncaklar, açılınca ses veren kutular, lunapark biletleri... "Küçükhanım," diyor, "gülersen güzelleşirsin." Kucağıma ısıltılı hediyeler bırakıyor, kahkahalar atayım istiyor, başım arkaya düşsün, ben de bir düşe; tepetaklak... O beni gülerken sevdiğinden olacak, ben de gülmeyi seviyorum. Kara bir büyüye tutulmuşum gibi, kendi yalanıma inanıp sesimi, soluğumu tutamadan gülüyorum, gülüyorum...

Önceleri kapıyı açıp onu karşıladığımda, yeni döşenmiş salonda salınırken, beyaz yatak odasında sevişirken bile gülüyordum. Sonra ne olduysa, bunu istemediğini söyledi bana. "Sevişirken gülünmez," dedi. Ben de gülmedim. Çünkü, insan en kolay kendini pusuluyor. Çünkü Hayri ne istediye onu verdim, ne veriyorsa onu istedim ben... Baktım çocukça hediyeler getiriyor, vapur gezmesi diye tutturdum... Koshelvalar istedim, pamuk şekerler, atlıkarıncaya binmeler, parkta dondurma yemeler... Hiç geri çevirmedi.

Hani bahtsızdım ben Emine Hala? Bahtsızlığım yastıklara gömülüp ağlanacak türdendi? Bak, yirmi beş yaşındayım, belki geç, belki erken, hem beklediğim sevgiliye kavuştum, hem hayalimdeki babaya. Bak! Bak da bir defacık gör; şehirdeki en azgın ışığın içinde duruyorum; bir yanımda dönmedolap, bir yanımda parlak aynalar! Ateş yutanlar dönüyor etrafımda! Bu cümbüşün içinde yalnız yürüyorum diye, dut kurusu alan yaşlı kadınla ahbablık ettim diye haklı sayma kendini. Biz Hayri'yle gelecektik. Oyuncaklara beraber binecektik, dondurma yiyecektik, ben başımı arkaya atıp gülecektim. Hayri bir kolu omzumda, gülüşümün tadını çıkaracaktı. Gülerken nasıl güzelleştiğimi görecekti. Fakat olmadı, kızını gezdirmesi lazım geldi. Nasıl duracaktım evde? Peşlerine düştüm. Hayri buralarda bir yerde anlıyor musun? Şu gülen, eğlenen kalabalığın içinde benim olan biri var. Ah Emine Hala, ne diye o kadar ağladın ki?! Körlüğünü unutup ne gördün kurşunun içinde?

Bak, ne büyük hata yapmışsın! Meğer Hayri çıkacakmış karşıma! Çektiği gibi ışığa, renge boğacakmış beni... Kim bakarsa baksın, çocuk suretleri gösteren aynalar takacakmış hayatıma. Meğer kurşunun içindeki o bakışı kapalı, bahtsız kadın ben değilmişim Emine Hala! O, senmişsin!

Bebek Evi

Bazen insanın ağzından çıkan ses, kalbinden uzağa gidemez.

Baloncular, faytoncular... Şenlik yeri değil mi işte, kendi başına cümbüş kendi başına kıyamet... Herkes bir oyunun peşinde. Parlak aynalara gülüyor, tekerleklerle, balonlara ateş ediyorlar; hedefleri, çarpıları vuruyorlar canevinden. Ne vicdansız oyunlar var deyip geçiyorum. Fakat onlar peşim sıra geliyor; canım burnumda, kalbim ağzımda atıyor, bilmiyorlar...

Dişleri dudaklarıma geçmişti; iyi hatırlıyorum; günbatımı uzaktı, gündeğümü daha da... Gözlerimi kapattım; canım yanıyordu. Dua gibi tekrarladım içimden: "Onu bırakmayacağım! Bırakmayacağım!" Çünkü biliyorum; dışarı çıkmak istiyor! Derdi başı bu! Neyse ki, asma yaprakları yetiştirdi imdadıma, yeşil bir koku serpelediler üstüme... Kanın tadı sustu, bıçak kayıp gitti elimden; bayılmışım. Son gördüğüm, eteğimden düşen iki soğandı.

Karnımda başlayan o ilk kımlıtlar, hemencecik göğsüme yükselmişti, iyi hatırlıyorum, hemen boğazıma. Sonra ağzımın içine doldu; nedir ne değildir diyene kadar, dişleri dudaklarıma geçti. Parçaladı, yaraladı; kendi kanım doldu ağzıma! Başkalarının çocuğu da böyle midir?

Bizde öyle kusma, bulantı, ağrı filan olmadı. Bir gece uyandım, karnımda küçük bir sinek; bir vızladı, iki döndü, uyudu sonra. Omzumdaki yaranın yeri sızlıyordu. Halbuki yıllardır unutmuştum onu, zaten daha önce hiç bu kadar canımı yakmamıştı, zor uyudum ya keşke gözümü hiç kırpmasaymışım. O gece çok uğursuz bir düş gördüm: Bir mağarada kalmışım. Yol göstermeye arılar gelmiş, öne düşmüşler; ama öyle çok vızlıyorlar ki, mağara yankılanıyor, taşlar hop hop oynuyor. Bir telaş uyandım baktım, yataktayım. Fakat düş de çıkmış gelmiş peşim sıra! Çünkü karnımda bir sinek; dönüp duruyor.

Sabah hemen doktora gittim; içimi dinlesin, dinlediği sesleri bir hayır bulup yorsun diye. Doktordur dedim, vızıltıyı duyunca meseleyi anlar dedim. Kadın üşenmedi, kulaklıklarını taktı, uzun uzun dinledi; bir şey yok dedi. Sakinleşeyim diyeymiş; bir ilaç verdi. İlacı aldım; sineğin sesi kesildi. İhsan o gece çok sıkıştırdı beni. Azgın boğalar gibi oluyor, gözü dönüyor bazen böyle. İstemem dedikçe inatlandı, dün işimiz yarım kalmıştı dedi. O zaman anladım karnımdaki sineğin aslında bir bebek olduğunu. Doktorun kulaklığı vızlamayı duymaya yetmemişti... İçimi bir korku aldı, ben İhsan'ın bebeğini doğuracağım belli! İhsan doktorun ilacını, sinekteki güçsüzlüğü sezmiş olacak... O gece ne kadar direndiysem olmadı... Kaçtım, sandık odasına kilitletim kendimi. Ama paldır küldür daldı içeri, hem dövdü, hem severmiş gibi yaptı, hem işini bitirdi.

Bu yüzden ertesi gün, yine uyandı sinek. Karnımın ötesine berisine vurdu kendini. İçimde yaralar açılınca yine gittim doktora. Her şeyi olduğu gibi anlattım. Doktor bu defa sineği bulmuş olacak, beni eve bırakmadı; kocanı da çağıralım, bir başka doktor var, onunla konuşun diye tutturdu. İyi dedim, öyle olsun. Numarasını söyledim, aradı doktor, İhsan gelmedi, işi gücü vardı elbet... Doktor yeni bir ilaç verdi bana, bir araba da nasihat etti. O gece karnımdaki sineğe 'oğlum' adını koydu İhsan. Bundan sonra sana ilişmem dedi, bundan sonrası oğlana zarar. Ben de o zaman karar verdim, öldürmeye.

Sineği tabii. Sinek öldürmekten kime ne zarar gelir? Bu da büyüyüp bebek olmadan, İhsan'ın oğlu olmadan ezecektim kafasını. Yalvardım yakardım da Hafize Teyze'yi ikna ettim; otlar kaydattı bana. Her gün bir fincan dedi ya, ben bardak bardak içtim, akşama kalmadan bir kanama başladı sorma gitsin. Sonra halsizlik, sonra bir uyku hali. Öldüğüne, yaralarım kapanınca, içimde sinekten ve İhsan'dan iz kalmayacağına inandım; hepsi bitti sandığımda, kanamadan birkaç gün sonra, gece vakti

İhsan dikildi yataкта. Artık oğlana zarar diye içime yeni sinekler sokuşturamıyor, başka şeyler istiyordu. İşte o geceden sonra alay eder gibi içimde bir vızıltı... Hem de en büyüğünden. Anladım ki bu zamana kadarki sessizliği beni kandırmak içinmiş, sessizce büyümüş, meğer devasa olmuş... Öyle ki, uçamıyor artık. Ses etmeyişi, ona bir şey yaparım diye korkusundanmış... Sinek kozaya yatıp günler kısaldığında, İhsan gözünü üstümden ayırmıyordu. Ballar, sütler alıp geliyordu eve. Bir de oğlana ıvır zıvır. Çünkü kanatlarının azaldığını, içimde kozaya yatan bir böceğe döndüğünü, bugün yarın doğmaya yelteneceğini biliyordu.

Hafize Teyze'nin otları yetmeyince; merhemler, içe itilen fitiller, karna sarılan dualar başkaca da neler neler denedim: Olmadı. Bütün kışı içimdeki kozalı böceklerle geçirdim. Ama hiç tiksinnemeli, bu kadarına şükür demeliymiş. Çünkü bahar başında konuşmaya başladı benimle. Kulağıma tıslayıp anlamadığım şeyler söyledi. Sonra deli gibi güldü, ince, gür. Korktum. Sabah, evde ne kadar ilaç bulduysam topladım, hepsini avuçlayıp yutacaktım. Madem kendi başına ölmüyor, benimle ölecek dedim! Anası değil miyim bunun? Elinden tutup gideceği yere götürmek bana düşer! Kalbim deli deli atıyor, ellerim titriyordu. Birden ne olduysa oldu, avcumdaki haplar yabancı geldi bana. Sanki onları evin içinde arayıp bulan, hepsini avcuma boşaltan ben değildim... Takatim de kesilmişti, bir bardak suyu tutup kaldıramadım. Oracığa çöküp oturduğumu hatırlıyorum, hapları savurup atıverdi elim. O zaman anladım, bunu bana yaptıran o! Korkuyor çünkü, ne düşündüğümü biliyor!

Yiyip içmeyi kesişim böyle oldu. Onu hapsoldüğü yapışkan karanlıkta öldürecektim. Yine de beslenmenin bir yolunu buldu; kabuklanmaya başlayan yaralarımın başlıyıp kemirmeye koyuldu içimi. Bende yaşıyordu, beni bitiriyordu. Gitgide büyüyordu bu arada, ağırlaşıyordu... Ağırlaşıyordu, oturup kalkmak, yatmak, uyumak, uyuyamamak, kâbuslar... Her daim ter içindeydim. Mevsim yazdı, bir yudum su içmiyordum. Dudaklarım kuru, çatlak... Güneş öğleye varmadan ortalığı kavurmaya başlıyordu. Doğuma da az kaldı, fakat bilmeyenler anlamıyor gebeliğimi... Haklılar, çünkü yuvalandığını göstermiyor böcek, karnım küçücük. Ben, bir tek ben biliyorum içimdekini; kanatları çoktan düştü, şimdi gözleri, bakışları oluşuyor içimde; tırnakları bileniyor, ağırlaşıyor...

Bir yol kalmadığına ikna olduğumda, onu kendim çıkarayım dedim. Ama anlamasın diye hemen kapattım bu fikrin kapısını. İçimde yaşıyor ya, aklıma gelen önce ona uğruyor... Bu yüzden sustum işte, sanki hiçbir şey yokmuş gibi, her şey normalmiş gibi mutfığa gittim; hadise bu. Ekmek bıçağını alıverdim, eteğime de iki soğan... Bir yandan da türkü söylüyorum ki, iş görüyorum sansın, uyanmasın. "En iyi yer bahçe," diye düşündüm. Asmanın altına oturduğumda tek tük yağmur atıştırmaya başladı; işte bu fena oldu. Çünkü yağmuru görünce rahatladı aklım, serinledi, ferahladı, ardına kadar açılıverdi kapısı. "Yapacağım," dedim, kendi kendime. "Onu içimden çıkaracağım." Fakat daha sesim kulağıma varmadan uyandı bul!

Uyanmakla kalmamış, olup biteni anlamıştı ve de olup biteceği... Belki bıçağı da gördü benim gözlerimle, belki ellerimle tuttu bilmiyorum. Benden önce davranmak için yukarı yürüdü. Boğazıma yaklaştığını, içimi tırmaladığını biliyorum; sonra elleriyle yanaklarımı yırtmaya koyuldu içeriden. Ağzımı kenetledim.

Dudaklarımı ısırды, yırtındı, bağırdı; ben sustum. Çünkü yüzüme kadar tırmanmıştı. O gün orada, asmanın ve yağmurun altında, ses etmeden, hıçkırıp yutkunmadan, sadece gözlerimle ağlıyordum... Bıçak kaç yerden içime girdi bilmiyorum... Hadisenin feciliğinden asma solayazdı. Komşular beni bulana kadar ne oldu, ne bitti bilmiyorum. Uyandığımda Hanife Teyze ağlıyordu başımda, öbekli bulut ve yağmur durup kalmıştı gökte. Eteğimden düşen iki soğan, gümüş gözlerini dikmiş bana bakıyordu.

Haziran Dilekleri

Keşke bütün sesleri duyabilsek... Yaşamdaki bu anlamsız uğultudan kurtulmak lazım. Mevsim değişiyor; yaz geldi mesela, işte haziran yanı başımızda duruyor. Takvimler olmasa, saatler... Bihaberiz hazirandan... Oysa filizler saksıları zorluyor, karıncalar başucumuzda yuvalanıyor olmalı. Havada serin ve parlak bir şey var. Aklım çocukluğumun kapılarını zorluyor: Gecenin tek başına bir mevsim olduğunu bilmediğimiz, on iki yaşın telaşıyla İzmir bahçelerinin tozunu attığımız zamanların...

O zamanlar Hıdrellez bir şenlik İzmir'de. Bardakkıran Dede'ye akın edenlerden bir farkımız yok. Akşam alacası inerken, caddeye kuru otlar, ince dallar yığıyoruz... Bir köşede ince dalları kırıp ateşe hazırlayan şu salkım saçlı kız benim herhalde... Çünkü yanımda o plastik şişe var; ince belli, mavi blendaks... Parmaklarıma sinen gazyağı kokusundan hemen tanıyorum kendimi. Ha, bir de gözlerimden. O zamanlar öyle büyükler ki, karşı sahili ve gece göğünü olduğu gibi içine alıyor. Ama bu ne ki; o iki kirpik arasında daha neler neler oluyor: gemiler batıyor, şarkılar söylemeye başlıyor Körfez, beklenmedik bir aşk sızıyor gözbebeğine, tuhaf çiçekler tomurlanıyor... On iki yaşındayken, iki kirpik arasında olup biten bütün mucizeler vakayi adiyeden... Bu iki kirpik arasından her zaman aşklar uçuşur, her zaman Körfez görünür zannediyorum... Bütün mucizelerden habersiz bir alay çocuğuz. O vakitler büyüklerin sokaktaki Hıdrellez'e bakıp ne düşündüğünü bilemiyoruz. Bunu otuz dört yaşımızda, gecenin aklına uyup gittiğimiz lunaparkta, belli belirsiz sezeceğiz.

Şimdi yeni yıkanmış balkonlara dizilen anneler, teyzeler, ateşi ve oyunlarımızı seyrediyorlar. Derin bir soluk alıyorum: Havada limonlu, enginarlı kokular, gül yaprakları... Evet, artık eminim, bu o gece olmalı!

Bir an olsa, bir çiçek kopsa dalından, ay düşürse, bir yasemin solsa örneğin, hepimiz hüngür hüngür ağlayacağız. Gece, ağızımızda büyüyor; çünkü sırlar var damağımızı zorlayan, Hızır'ın ev ev, bahçe bahçe gezeceği vakte hazırlanıyoruz. Birazdan dilekler asılacak gül dallarına. Dilekler: Gizli hevesler. (Tuhaf değil mi herkesten saklanan başıboş dileklerin bir peygambere itirafı? Çünkü uygunsuz şeyler bunlar. Çoğu açlık ve tamahın payandasında yükseliyor, kıskançlık ve kin biriktiriyor içinde: Çocuğum doktor olsun, mühendis olsun, çok zengin biriyle evlensin, villalarda yaşasın inşallah!)

Hele şu dallar bir tutuşsun, oğlanlar sıraya girecek... Ateşin üstünden atlarken çalım satacaklar kızlara... Ben bütün kızların en uzunuyum; hiçbir çalıma gelemem. Özgecan da en esmer gözlüsü oğlanların. Belki bu yüzden aklımız birbirimizde; Özgecan, aşağı mahalleden. Onlarla en büyük ateşi kim yakacak diye bir yarış var aramızda. Şule, Özgecan'ı çok seviyor. (Çünkü benim aklım Özgecan'da. Şule de en yakın arkadaşım: Birlikte gizli şeyler yapıyoruz; saçlarımızı yıkadığımız suya sirke katıyoruz örneğin, parlak olsun diye. Ellerimize mandalina kabuğu sürüyoruz, beyaz olsun, yumuşak olsun diye. Bir de Şule'nin resim ödevlerini ben yapıyorum... Fakat kimse bilmiyor bunları. Çünkü aklımızın kasalarında, kilit altında tutuyor, kimselere söylemiyoruz. Kimsenin saçları bizimkinden parlak, elleri yumuşak ve beyaz olmasın, ikimizden başka kimse resimden 10 almasın diye.) Kardeşi yok Şule'nin, annesinin intiharından sonra üç katlı bir evde babasıyla yalnız yaşıyor. Bizden biraz yukarıda oturuyorlar. Annesi ölmeden önce onlara hiç gitmemiştim. Zaten gidişimin nedeni de bu intihardı. Ölümün kışkırtıcılığı önüme düşüp ince ince sorular sordurmuştu bana: "Nerede buldunuz anneni?"

— Şurada...

Gösterdiği yer, salon vitriniyle, upuzun yemek masasının arası. Evin hiçbir yerinden görünmüyor. Merak ediyorum: "Ne bildiniz orada olduğunu?"

— Duman vardı.

— Sen gördün mü?

— Önce ben gördüm, sonra babamı çağırdım.

— Ölmüş müydü?

— Bilmem, yatıyordu öylece.

Buna aklım ermiyor işte: Sınayacağım. Şule'nin gösterdiği yere uzanıyorum. Arada zaman farkı olsa da ilk kez bir ölüyle aynı mekânı paylaşıyorum; başımı, kollarımı denk getirmeye çalışıyorum: "Böyle mi?" Şule kafa sallıyor: "Evet, işte tam orada, tam öyle." Gözlerimi kapatıp düşünüyorum: "Burada bir ölü yatıyordu!" Merak ediyorum ölümü, çok merak ediyorum. Şule ne yaptığımı anlamadı, ama kaçmadı da; yanımda öylece duruyor. Hayatının en büyük tanıklığını yapmış zaten, şimdi bana bakmaktan mı korkacak? Az sonra alevlerin üstünden atlayarak, avcunda küçük bir kâğıtla geliyor nefes nefese:

— Ben dileğimi asmaya gidiyorum.

Kendi bahçelerinde gül olmadığı için, bir sürü çocukla birlikte bizim bahçedeki güllere gidiyor Şule: Tuhaf kelebekler gibiler. Arka bahçedeki beyaz ve pembe gül fidanları on dakikada dileklerle donanıyor. Az sonra balkonlardaki anneler, babalar, pencereden sarkan ablalar doluşuyor ayine... Vakit gece yarısına geliyor çünkü: Çocukların evlerine uçma vakti. Aklımda bir plan beliriyor, herkesten geride kalıp bekliyorum, sessizleşiyorum. Fark edilmez, adeta görünmez olmak niyetim; çünkü Özgecan'ın dileğini merak ediyorum. Işıklar kapanıyor, balkonlar seyreliyor, zaman gece yarısına akıyor. Az sonra Hızır Peygamber bahçeleri dolaşmaya başlayacak. Ona yazılmış dilekleri okurken yakalanmak istemem doğrusu. İçimden kırk bir kere tövbe estağfurullah diyerek, artık bir adak ağacına dönmüş güllere koşuyorum, arka bahçeye. Büyük kâğıtlar var dallara bağlanmış. "Doktor olsun, villa olsun..." Küçük kâğıtlar; "Bugün olsun, yarın olsun..." Açtığım her dileği kapatıp yerine koyuyorum; hiçbirini örselemek istemem, ben sadece Özgecan'inkini arıyorum. Yeni sulanmış toprak yapış yapış, gül yatağının çamuru tırnaklarıma giriyor; bir dilek, bir dilek daha... Görünüşe göre herkes doktor olmak ve villalarda oturmak istiyor. Bir kişi hariç: Şule. Şüphesiz, bu onun kâğıdı. Sarsak yazısını tanıyorum. Şule Hızır'dan iki şey diliyor; bir annesini, bir de büyük aşkının kendisini sevmesini, Özgecan'ın.

Sonraları çok kızdım kendime; ne bekliyordum ki? O sabah bahçe duvarına kurulmuş, yaralı dizlerimizde hoplattığımız güneşle bir olmuş, dilek kâğıtlarımızı yazıyorduk. Belki beni, belki kendini bildiğinden, Şule dilek kâğıdını bana göstermemiş, benimkini de sormamıştı... Ah, neden bu kadar çok şey tutuyoruz ki aklımızda! Bir gece işte, hayatımdaki bin bir geceden biri.

Eve dönerken mavi plastik şişeyi ateşe attığımı, ateşin ilk görüşte plastikle de, maviyle de baş edemediğini hatırlıyorum. Bir defadan fazla dönüp bakmadım. Artık ateşi sevmiyorum, geceyi de, Hıdrellez'i de... Hiçbir şeyi! İnanmak çok kötüymüş meğer, insanın aklını, fikrini, yüzünü kilitli tutması gerekirmiş... Fakat yine de, iki adım sonra ateş aklıma düştü; Özgecan'ın dileğini bulamadığımı hatırladım. Aslında hatırlamak için kötü bir zamandı, çünkü ışıklar kapanmış, ateş korlaşmıştı. Gece en parlak ânına girmek üzereydi. Yine de kendi sesim yankılanıyordu içimde: "Ya bu ikisi birbirini dilediyse?" Olacak şey değildi, fakat gümüş bir el uzandı kalbime ve buz gibi olana kadar sıktı. İşte o zaman arka bahçeye doğru bir koşu tutturdum.

Başka türlü telaşlıydım. Hem Özgecan'ın olası ihanetine hazırlıyordum kendimi, hem de boşalan

caddelerin fısıldadığı tehlikeye; Hızır, neredeyse gelecekti!

Bahçenin bu kadar ıssız olduğu başka bir an hatırlamıyorum. Aklım büyük bir hızla çalışıyordu; bir an önce Özgecan'ın dileğini bulmam ve Hızır görüp okumadan Şule'ninkini yırtıp atmam gerekiyordu. Korkunun etkisiyle olacak, giderek hırçınlaşıyordum; annesi zaten yoktu Şule'nin ve asla olmayacaktı! Ben de sevgilimi vermeyecektim! Değil mi ki, ellerimin en beyaz, aklımın en kilitli yerinden vurulmuştum... Fakat önce Özgecan'ınki... Kâğıtları yırtarak açıyorum artık; örselenen dilekler ölüyor. Ama umurumda bile değil; bir dilek, bir dilek daha... On iki yaşımdayım. Dilekleri tamamlayan haziran çiçeklerinin vakitsizce baş verip geceden çıktığını, ters dönüp aklıma açtığı fark edemiyorum... Bir sokakta, o sokağın açıldığı caddede, caddenin kol gezdiği şehirde, şehrin bu vaktinde yapayalnızım. Sokağın sessizliği büyüyor. Kapanmış kapılar sürgüleniyor, sokak kilitleniyor... Güllerin sessizliği irkiltiyor beni; ara sokağın başında duyulan ayak seslerine doğru döndüğümü ve yaklaşan dev bir gölge gördüğümü iyi hatırlıyorum; düpedüz ayaklanmış, sokağın sessizliğine basa basa bana doğru geliyordu Hızır!

Arka bahçelerden başka bahçelere atladım, aşağıdaki sokağa çıktım, yine bahçelere daldım. Limon ağaçları, gül fidanları, zambaklar bir olmuş yolumu kesiyordu, sokakların tümü aydedeye açılıyordu. Koşuyordum; dünya dönüp duruyordu başımda; hilal bir gözüme uğruyordu, sonra diğerine; koşuyordum. Sokaklar mühürlenmişti. Balkonlar ışıksız, güller sessizdi. Şehir peygambere ve dileklere terk edilmişti.

Eve girdiğimde korkudan bacaklarım titriyordu. Başladığım hiçbir işi bitirememiştim. Ne Özgecan'ın dileğini bulabilmiş ne Şule'ninkini çekip alabilmişim gülden.

İki ay sonra annem hastalandı, apar topar taşındık bu şehre. İki yıl sonra annem öldü.

Nedense bu şehirde ölen annemin, İzmir'de Şule'lerin evinde, vitrinle yemek masası arasında doğruluverdiği ve artık o evin annesi olduğu fikri gelip yerleşti aklıma. Yıllar geçti; ne Şule'den haber aldım ne Özgecan'dan. Sanırım evlenmiştir onlar, herkesle birlikte doktor olmuşlardır; villalarda oturmakta ve her Hıdrellez'de birbirlerinden gizli beni düşünmektedirler.

Benim gibi.

Pusula

Tuhaf bir oyuncağın karşısında duruyoruz. Salıncağa binmiş sadaret kayığına benziyor. "Kendi etrafında döner, havada takla atar. Öyle hızlıdır ki, insana zamanı şaşırtır..." dediler bunun için. "Adı, muz"... İbrahim de yanımızdaydı, duydu ama tek söz etmedi: "Benim karıma zamanı şaşırtacak bir tek benim," demedi. "Onun mevsimlerini Kızlar Hanı'ndaki dükkânda ben yapıyorum. Karım baharı beklediği uykudan sonbaharın ortasında uyanır; onun saatlerini ben kurarım ve de canımın istediği gibi kurarım," demedi mesela. Merak ettim, acaba aleti mi gözü tutmadı, yoksa bana çok mu güveniyor? Aklımı başımdan alsalar, havada tepetaklak tutsalar bile ona, yine ona döneceğimi mi sanıyor? Pusula mıyım ben İbrahim'i gösteren?

Herkesten önce bindik; İbrahim aşağıda, bir bize bakıyor, bir saatine. Usulen burada belli ki, oyuncak başlasın diye bekliyor. Sanki yola çıkıyoruz, komşum Nermin, kızı, bir de ben. Kocam da bizi yolcu ediyor. Muz, iki yana oynamaya başladı, sonra öyle bir fırladı ki, içim aktı sanki, gözümü kapatıverdim.

Yeniden açtığımda yoktu İbrahim, (rüyaymış meğer...) etrafa bakıyorum; ileride mavi bir leke olmuş gömleği. Bu o; hızlı hızlı gidiyor, bir yere gecikti belli. Muz inişe geçince nereye saptığını göremedim. Ya çıkışı geçti ya da bir deliğe giriverdi. Yoksa görürdüm. (O benim hiçbir şeyi görmediğimi sanıyor: Çarşamba sabahları illa kolalı gömlek giyme hevesini, bir haftada biten kolonyaları... Aslında göreceğimi de pekâlâ biliyor. Ama insanoğlu değil mi, mayası alelacayıp. Kandırılmayı seviyor, her şeye rağmen hep fark etme"miş"im gibi yapayım istiyor, duyma"mış"ım gibi.) Aslında "mış"ların, "miş"lerin hepsi boş...

Benim gibi liseyi bari bitirseydi, hayatın apaçıklığını anlardı. Bence birazcık dilbilgisi bilen herkes, kolayca anlayabilir hayatı. Misal, bir şeyi düşünürken; "dı" diyorsan, "di" diyorsan, hiç kusura bakmayacaksın geçmişte kalmıştır o. "Ecek mecek" diyorsan da, falında çıkmış saysan yeri. Bu yarım aklımla bir tek ben mi biliyorum, ötesi berisi olduğunu? Ama öyledir, kelimelerin hepsi, bütün cümleler Nuh Nebi Efendimizden beri vardır. "Aşk", "ölüm", "korku"... Manalar ta o vakit bulunmuştur, artık "sarı kuzgun" bile desen, bir anlamı vardır, "dünkü bugün" desen bile... Cümleler çok güzeldir.

Asıl iş karar vermekte. Yaşayacak mıyız, bile bile, göre duya... Yoksa bitirecek miyiz hayatın işini? Asıl iş bunu bilmekte. Mesela Nermin'in kızı bilmiyor; yüzündeki gelgit sevinç bundan. Bu küçük kızın gecenin bu vaktinde ne kadar güzel olduğundan haberi bile yok. Olsun, kimse bu kadar güzel olduğunu bilmez zaten, hep başkaları görür. Güzellik, sen eline aynayı alasıya geçip gider çünkü. Sonra bir bakarsın, yukarı aşağı gidip gelen bir endazenin tepesindesin; adına hayat deniyor. Aşağının "di"li geçmiş; pulu, püskülü dökülmüş çoktan, yukarısı; "ecek, mecek" renkli bohça. Aynı muz denen bu alet gibi: Gerçek olan, işte bu an sadece.

Kaptan Flint'in En Gizli Hazinesi

Sene 1977. İyi hatırlıyorum, çünkü tam on yedi yaşımdayım.

Suna var hayatımda, yanı başımda. Seviyoruz birbirimizi, ölümüne hem de. Gerçi bir sürü engel var, ama aşacağız hepsini. Elbette, güçlüyüz, hem de çok. Umutluyuz bir kere, iki kere de akıllı, beş kere cesur, on kere de keskin, Suna ve ben: Elbette mutlu değiliz.

Feodal bir aile bizimki, baba merkezci. (Yalnız, bir parantez açmalıyım buraya; hakikaten merkezciydi babam. Bir vakitler merkez Atatürk'ün partisiyken, zamanla endaze kaymış, daha ortanın solu, sağ söz konusu bile edilmezken, babam müthiş bir içgüdüyle, gidip ortanın ortasında almıştı yerini. Tanıdığım en merkezci adam oldu hep.) O dönem, okul kitaplarında bugünkünden başka resimler vardı; çocuklar bir masada ders çalışıyor, baba gazete, anne kitap okuyor, resmin başında büyük harflerle AİLE yazıyordu. Salondaki yemek masasının bir ucunda bunu defterime yazışımı iyi hatırlıyorum...

Ben yazıyı defterime geçirip yattıktan çok sonra bile uyanıktı Suna. Kuytu gececonduda kardeşinin ödevlerini yapıyordu. Kardeşi hasta ve yatağında öyle öksürüyor ki, annesi de ayaklanıyor, sabah vardiyalı babası da. Fabrikayı benden iyi tanıdığı için olsa gerek, Tarık Akan'lı, Hulusi Kentmen'li, cicili bicili fabrikatör filmlerinden nefret ediyordu Suna. Fakat bunun bir önemi yok. Öfkesi gibi, sevgisi de para etmiyor. O zamanlar yapabileceği tek şey, kardeşinin ödevleri. Çünkü öğretmen ödevleri tam istiyor. Bunun vatan sevgisiyle bir ilintisi var öğretmenin aklında. Gece yarısından çok sonra, Suna büyük harflerle son kelimeleri ekliyor kâğıdın altına; Havva Kaynak 2-C...

Havva, Suna'nın kardeşi, dünyadaki en büyük ve en gerçek kıta... Suna'nın bildiği bütün zamanların onunla başlayışı bu yüzden, isminden yani... Öksürerek uyandığı geceler gökyüzünü gösterip onu uyutmak için masallar uyduruyor. Havva, ateşten kısılmış gözlerini ablasının parmağının ucunda yanan üç beş mavi yıldıza çevirip uykuya dalıyor. Onun sırtındaki havluyu alıp terli fanilasını değiştiriyor Suna, sabah uyandırıp önlüğünü giydiriyor, saçlarını örüyor, ilaçlarını veriyor. En büyük, en önemli işi, kardeşine göz kulak olmak... İlkokulun sonuna kadar sürüyor bu evcilik oyunu. Çünkü dördüncü sınıfta, beklenmedik bir zamanda ölüveriyor Havva. Kızıl mı, kızamık mı, sarılık mı... Albenili, renkahenk bir hastalık...

Zamanın kırıldığı yere gelip dayanmıştır Suna. Ağır çarklar tersine döner, hikâye tekerrür eder: Havva gitmiş, cennetin kapıları kilitlenmiştir: Elinde isyanı erteleyecek hiçbir şey kalmaz... Renklere aldırış etmediğinden olacak, orta birde tanrıdan, ikide babasından, lisede annesinden ve gide gide toplumsal ıvır zıvırların tümünden vazgeçen Suna, lise üçte bir militan artık. İşte biz de tam o sıralarda tanıştık, küçük burjuva oğlan ve proleter kız olarak. Birileri sezmesin diye her şeyin üstünün örtülmesine çoktan alışmıştık, biz de aynını yaptık: Sırrımızı kimseye vermedik. Öyle kalın bir örtüydü ki üstümüzdeki, kımıldayacak halimiz yoktu. Bugünden bakınca anlıyorum o devasa ağırlığın nedenini... Meğer bütün bir geçmişmiş üstümüze abanan; altında çoktan kaybolmuşuz, zaten kendimiz olamazmışız biz ve zaten de olmamışız...

Sene 1977. İyi hatırlıyorum, tam on yedi yaşımdayım. Babama, anneme, ablama, köşedeki eczacıya, bakkala, kim var kim yoksa hepsine kızgım. Korkutuyorlar beni, hem de soğutuyorlar hayattan –o zamanlar henüz gerçek korkunun ne olduğunu bilmiyorum– hem de değiştiriyorlar beni, ben olmadığım bir şeye zorluyorlar –o zamanlar değişimi gerçek sanıyorum–. Üç kardeşlik hatırladığım, babam bizi adeta eve hapsediyor. Dışarıdaki akışa kapılmayalım, bir yere, bir yola ait olmayalım, kimsenin öfkesini, hayranlığını üstümüze çekmeyelim diye; sessiz, kımıltısız nesnelere dönüştürmeye

çalışıyor bizi. Ön çalışma olarak, perdeler daima kapalı tutuluyor bizim evde, kapı kilitli. Herkes en geç saat altı buçukta, kilitli kapının arkasına tıktırılan solgun salonda yerini almış oluyor. Bizim kapılarımızı, perdelerimizi kapattığımız o saatlerde şehirde bir başka hayat başlıyor. Bana kilitli olan bu saatler, Suna'nın sinip saklanarak bildiri dağıttığı, topuklarını sırtlayıp ondan bundan kaçtığı zamanlardı... Tablo farazi elbet... Geceleri olup biteni nereden bilebilirim ben? Olsa olsa Suna'nın yüzünün değişen anlamlarından ve yeni tanıdığım arkadaşlarının konuşmalarından bölük pörçük bir şeyler çıkarabilirim. Elbette ne kadar isterlerse, o kadar... Ve elbette sorun etmiyorum bu kademe sıralamasını, babam sayesinde, her yeni kurala olduğu gibi buna da alıştım.

Hayatımın en önemli günüdür: Bir akşam karanlık çökerken fırladım evden. Sokağı bir nefeste, koşu koşu bitirdim ve kavşağa gelince durdum, işte orada; Suna var hayatımda, yanı başımda: Elbette seviyoruz birbirimizi, ölümüne hem de. Bu yüzden o akşam, herkesten kaçıp kurtulup lunaparka gitmeye yeltenmiştik. Düşünüyorum da... Beni anladığımdan da çok seviyormuş Suna, yoksa niye gelsin? O gece öyle gergindik ki, sanki lunaparka değil de, ucunda ölüm olan bir eyleme gidiyoruz... Aslında lunapark bir eylemdi onun hayatında ve büyük bir başkaldırı benim hayatımda; evden kaçış vermek, saatler, militan kız arkadaşım.. Elimi uzatıyorum akşamın ortasında, bir kavşaktan Suna'ya. Beklemiyormuş, şaşırıyor; "Bu kadarı da fazla" der gibi bakıyor, ama kim tutar beni? Babamdan kurtulmuşum, kilitli perdelerden, kapılardan... Gerçi zıvanadan çıkmak da deniyor buna ya... Bütün merkezlerin dışındayım. Bekleyecek zaman değil, onun elini tutmak istiyorum, çekiyor. Gizlenen ele bir hamle daha... Fakat beline yaslı, çelik soğukluğunda bir şey geliyor avcuma. Suna bir anda bileğini yakalıyor, kötü kötü bakıyor yüzüme: "Yapma bir daha."

Sene 1977, en meşhur alet dönmedolap; biniyoruz. Yükseldikçe rahatlıyor Suna. Hafifliyor. Tek tük kelimeler dökülüyor ağzından. Fakat sonra, birden uzanıp elimi yakalıyor... Bu an, kalbimin boğazıma en yakın olduğu an olarak geçiyor kişisel tarihime... Suna'nın tarihle falan ilgisi yok, bir eli gece göğünde, parmağının ucunda mavi bir yıldız, fısıldıyor: "Bak! Bu o! Geceleri Havva'yla baktığımız yıldız bu!" Gözlerim gece göğünde, yıldızı ayan beyan görüyorum; tek başına, kırpışık.. Bunca mavi yıldız arasında onu seçmesinin bir nedeni var, gerçekten sanki o da Suna'yı tanımış, ona doğru bakıyor. Karanlıkta, gözlerinde yaşlar birikmiş, dikkatle bakıyorum: Işıldıyor Suna. Dolap yükseliyor, yıldızla yaklaşıyoruz. Avcumdaki küçük eli sıkamak istiyorum, sonra da alıp içimde bir yere koymak... Hep benimle olsun istiyorum, benimle!

İnsanın anılarından sıyrılamadığını, unutmak denen şeyin, kallavi sayılacak türden bir yalan olduğunu bana öğreten o geceyi yıldız ışığında yaşayıp geçtim ben. Fakat hayatıma sızan bu ilk gerçek gerçekliği aklım bir türlü kabullenemedi. İstiridyeye sızan kum tanesi gibi yabancılardı. Yıllarca içimde gezdirdiğim acıyı fark ettiğimde, kum tanesini yok etmem gerektiğini de anladım. O zaman avcumun bütün gücüyle yakalayıp ovdum onu. Fakat, ovdukça kum tanesi bölünmeye, çoğalmaya, sonunda avuçlarımdan akmaya başladı... Yanımda yöremde biriken kum, giderek bir okyanusa dönüştü ve uzanıp düşüncemdeki yanlış kelimeyi düzeltti. Artık kum tanesi değildi o, bundan sonra kendisine çöl denecekti... Bu kuraklık okyanusunda boğulacağımı anladığımda hayatımdaki her şeyi durdurdum ben. Fakat yine de unutmak denmez adına; çünkü tek yaptığım, çöl okyanusunu yok saymaktı. Haklıydım: Ertesi gün okula gidebilmek, üniversiteyi kazanmak, Suna tutuklandığında yasaklı gazetelerden davanın gidişatını okuyabilmek, kendimi herkesten, her şeyden uzak tutabilmek, mezun olurken sözlenmek, askere gitmeden evlenmek, Suna'nın cezaevinden kaçarken kendi arkadaşları tarafından vuruluşunu akşam haberlerinde dinleyebilecek uzak açığa sahip olabilmek için, böyle yapmalıydım. Korkularımdan kimseye bahsedemedim. Durum çok tuhaftı; gayet merkezde yaşayan biriydim. Hiçbir yere not edilmemiş, hiçbir soruşturmayla girmemişti adım. Fakat gazetede

temsili resimleri tanıyor, asıl isimlerini biliyordum. Arkadaşımın arkadaşlarıydı onlar ya da üstü örtülü aşkları, gizli babaları, sessiz kardeşleri... İçime eskisi kadar suskun olmayacakları kuşkusunu düşüren bu oldu.

Elbette, soğuk suyun, küflü ışıkların altında, çocukluk anılarını, annelerini, kardeşlerini anlatacaklardı. Mırıldanmaları bile yetiyordu. Söyledikleri her şey; hatırladıkları ilk doğum günü örneğin veya ilk öpüşme, son mektup, sevdikleri yazar ve çiçek ve film isimleri, birbirinden ayrılmaksızın istifleniyor; kordelalı küçük kızlar, postacılar, okul hademeleri, konfeksiyon terzileri, felsefeciler, sardunya bilimciler, gelincik tarlası sahipleri, yazarlar, ontologlar bu sayrılı konuşmalarla bir bir ele verilmiş sayılıyor, kuşkudan uzak bir kararlılıkla peşlerine düşülüyordu. Eylem değilse, yardım deniyordu adına; değilse yataklık, suça katılım, sessiz teşvik, umutsuz destek, keyfi aldanış... Bir gün, izlendiğimden emin, eve gelip adres defterimi yaktım. Sonra Suna'nın vesikalık resmini, sonra başka bir şeyleri... Kapı çaldı çalacak diye bekliyor, beklerken hepsinin yandığından emin olmak için külleri eşeliyordum. Yüzüme alev ateş bir şeyler değişiyordu; hayatımın ilk baygınlığı o âna denk gelmiş... Bundan sonra yeniden kendime gelebildim mi bilmiyorum... Fakat çok iyi oldu her şeyi yaktığım; hepsini unuttum işte, hiç değilse yok saydım. Unutmaktan, yok saymaktan başka yapılabilecek tek şey, oracıkta ölüvermekti; ben garantili bir yol seçtim, üçünü de yaptım.

Sene bindokuzyüzbirşey. O zaman bu kadar oyuncak yoktu lunaparklarda, hayatlarımız da böyle teferruatlı değildi zaten. Hepimiz büyüktük, ağırbaşlıydık. Korkmayı biliyorduk. Üstümüzdeki örtüye uygun davranıyor, yaşamaktansa, içimize kazıyorduk her şeyi. Hâlâ tek bir an için belleğimizi kanatıp durmamız bundan. (Alt bellekten daha aşağı gömmeli Suna'yı, Kaptan Flint'in hazinelerinin yanı başına.) Zaten o zamanlar, bu kadar yaygın değildi bilinçaltı, herkeste rastlanmıyordu. Depresyon tedavisi gören yoktu; bunalım bulunmamıştı. O zamanlar yaşanmışlıklar vardı sadece, bir de yaşanmamışlıklar. Hepsi bu.

büyüyünce

şöminenin üstünde bir fotoğraf olacağım

mevsimlere aldırmayan

sarı çiçekli bir duvar yükselecek yanı başımda

yüzümde ayaklı lambanın sessiz ışığı

saçlarımda sim bırakan, ince, gümüş çerçeve...

Tutanak

Bu konuyu, eğer hâlâ yaşıyorsa ilkokul öğretmenimle konuşmalıyım. Hep merak etmiş, yoksunluğunu duymuşumdur meslekler rehberinde eski öğretmenlerin olmayışının. Neden bir ilkokul öğretmenleri sayfası icat edilmez ki? Bizim siyah önlükler, beyaz yakalarla ilkokula gittiğimiz vakitlerde pek modaydı, başta öğretmenimiz olmak üzere herkes büyüyünce ne olmak istediğimizi merak ederdi. Hem vardık, hem yoktuk... Gerçek olalım istiyorduk, bir ağızdan yanıtlıyorduk öğretmenimizi; doktooor, piloooot... Şimdi düşününce zavallılığımıza gülüyorum. Aslında ellili yaşlarıma kadar gerçek cevabı ben de bulamamıştım. Ama artık eminim... Seçme şansım olsaydı, kayısının üstündeki çil olmak isterdim ben. Esmer, belki biraz muzip, gülümseyişi kendinden... Taze yaz güneşinin altında arı kuşlarıyla gevezelik etmek ve kalbinin yerinde sert bir çekirdek taşımak ne güzel olurdu. O zaman böyle tökezleyen, gittiği yeri bilmeyen ayaklarım olmazdı. Çünkü, aklımı yüklenip götürmek için koca bir bedene ve söylediklerini unutmak için kilometrelerce yürümeye ihtiyacım olmazdı...

Ayaklarım ve aklımın mırıltıları hiç peşimi bırakmaz. Eve döndüğüm akşamlar, apartmanın taş yüreğine tek tük sesler bırakırım. Beni haber veren, hatırlatan seslerdir bunlar; dışarıdaki dünyayla aramda yeni uçurumlar, zaman farkları yaratır. Nerede duysam ayak seslerimi tanırım. Bu, hangi aynada olursa olsun yüzünü fark etmek gibidir.

Öyle yorgunum ki...

Elimde bir kesekâğıdı dut kurusu, atlıkarıncadaki kahkahaların, şekilsiz balonların, hediyelik oyuncakların arasından geçiyorum. Niyetim kalabalığa karışmak aslında, ama bir yere gidebildiğim yok. Kaç saattir yürüyorum, daha çocukluğumdan çıkamadım... Çünkü yürüyen sadece ayaklarım... Bin yıldır peşimi bırakmayan bu yarım kalmışlıktan nasıl kurtulacağım? Şekerci şeker, biletçi bilet satıyor, çarpışan arabalarda telaşlı bir çocuk kalabalığı... Bu tekerlemenin içinde hapsolup kaldım. Az ileride dönmedolabın ışıkları göz kırıyor. Gülümsedim mi ne? Herkesin içinden çıkamadığı bir tekerleme var işte...

Geceydi. Lunaparkın her köşesi ışıklarla doluydu. Işıksız yerlere sesler dizilmiş, aralarına bahar rüzgârından nihavent ziller asılmıştı. Bu bana Roupen'lerin küçük kızını hatırlattı yine; Madam Lena'yı... Oymalı bir kapı aralandı aklımda, uzanıp içeriye bakacak oldum, ama tek bir şey göremeden şömineli tekerleme geri geldi.

Piyangocunun yanında durdum. Dönmedolabın tam karşısında... Bu yüzden her şeyi gördüm. Bedensiz yüzler dolabın salıncaklarına dizilmişti. Hepimizden yüksekte, ışıklı demir blokların etrafında usul usul dönüyorlardı.

Herkes üçer dörder binmişti salıncaklara, sadece o tek başına oturuyordu. Yüzü kilitli bir duvar gibiydi, belki bu yüzden gecenin ortasında herkes gördü onu. Birden bir karar vermiş gibi dönmedolabın içinde ayağa kalkıverdi. Lunaparkı bir anlığına durdurup, ışığı sesi durdurup ona baktık; bir emre uyar gibi kollarını açtı gece göğüne doğru. Yüzüne mavi bir ışık vuruyordu.

Piyangocunun söylediği doğru, ilk bağıran ben oldum. Çünkü kilitli çocuk gözlerimizin önünde kendini boşluğa bıraktı. Ona doğru koşmak istedim fakat olduğum yere yığılmışım. Çünkü o karanlıkta gözlerini görür gibi oldum; açmaya yeltenen sardunyalar gibiydi. Taşkın bir hali yoktu, bir çocuk gibi usulca gülümsüyordu. Ya da düşlerine kavuşmuş bir yetişkin gibi, ya da düşlerinden vazgeçmiş herhangi biri gibi... Bilmiyorum. Benim yaşımdan bakınca herkes çocuktur zaten... Üstelik aklım çok karışık. Kelimeler dönüyordu ağızda, yüreğimde duvara raptedilmiş yüzler vardı, bir adım geride sarı çiçekli bir duvar giderek kararıyordu.

Ah... Keşke başa alabilsek her şeyi... Hikâyeleri, gramofonun ezgilerini, dönmedolabı ve bilhassa ölümü ve zamanı...

Böcek

Bundan yirmi sene önce, kanlıları babamı pusulamışlar köy yolunda; hadise bu. Sonra da anamı kaçırmışlar dağ başına, çünkü anam o vakitler dokuz aylık gebe. Berikiler doğacak çocuğun kanına göz dikmişler... Anam olanı biteni anlayınca fenalaşmış... Günler evvelinden başlamış ağrısı, sonra da bir kanama, bir ter, bir ateş... Ölümü kendi ellerinden olmayacak diye korkan kanlılar bir ebe getirmişler dağın başına. Kanlılar dediğim, babamın ve soyunun kanına susamış dokuz adam, bir de İhsan! İhsan yaa... Karnıma kozalı böceği sokuşturan! O vakitler on üç, on dört yaşında bir oğlan. Bizi kaçıranın en küçük oğlu. Dağda, anama ekmek su getirirmiş sabah akşam.

Çok zor olmuş doğum; saatler sürmüş... Onca gayretten sonra beni çekip çıkarmış ebe. Kanlılar bir erkek çocuk bekliyordırmış, beni görünce yüreklerine su serpilmiş olacak, "Bu iş bu kadar," demişler ebeye: "Haydi yoluna." Ebe kadın da gitmeye niyetli elbet, ama önce göbeğimi kesecek, anamın terini, tozunu silecek... Yok, demiş berikiler, göbek kesilmeyecek. Bir kurşun bile sıkmadan öldürecekler ikimizi... Ebe kadın directmiş olacak ki, bundan sonra bağırmalar, itişmeler olmuş. İşte o vakit, uyur uyanık meseleyi anlamış anam, yanı başındaki bakır tasla vura vura kesmiş göbeğimi. Az sonra da ölmüş anlaşılan... Fakat ben de içindeki böcek gibi arsızın, inatçının biriymişim. Anamın ölüsünün yanında, o kan gölünde yaşamışım. Jandarmadan önce köylüler bulmuş bizi, sulh olsun demişler, ölen öldüğüyle kaldı, kalanlara günah demişler... Bir aile söndü gitti, öbürü de mahpuslarda çürümesin demişler... Demişler ha, demişler... Kan revanın ortasında birbirimize biçmişler bizi; İhsan'la beni. Bu olmuş, artık kan bitti deyivermişler.

Sözün özü... İhsan'ın eline doğmuşum ben. Bunu... Hiç unutamadım. Ne vakit eli değse, bir yerde bir ağaç devrilir sanki, sanki altında kalırım... İhsan'la anamı yan yana düşündüğümde, buna inanasım gelmez. Ekmek su verirken eline değdiğine, gece yarısı, gün ayazı yüzünü gördüğüne... Daha doğduğumda, daha ben bile beni bilmezken bana dokunmuşluğuna aklım ermez. Omzumdaki yarayı hep buna yorasım gelir...

Bilemem, belki o vakit kodu bu böceği içime. Belki bitmeyen öfkesi bundan. Belki ölmediğim için, belki anam için, belki o kanlı tas için kızgın... Çünkü hep öfkesi bendedir, ya benden çıkarmak, ya bana çıkarmak ister.

Çok şükür ki bugün, bu anda bir dönmedolapta dönmekteyiz. Bu dolabın işi ölümle aslında. Sesi, rengi, şarkısı hep ölüm... Bilseler böyle sıra beklerler mi kapısında? Çok şükür ki ben biliyorum. Böylece sıranın da hakkını veriyorum. Adım adım yaklaştığımın farkındayım... Kendime ve karnımdaki böceğe tam da bize yakışan bir ölüm vereceğim... Bugün bu anda, asma yok, bıçak, bulut, yağmur yok; şükür ki, ölürken kimse oyalayamayacak beni...

Pembe Gülün Laneti

Lütfen Tanrım, izin ver, bir defalık sen olayım ben!

Büyüklenmek değil niyetim. Sadece, kendimi affedeceğim.

Ne olursa olsun, suçluyum. Çünkü, duyduğum ayak seslerinden, aklımda büyüüp yola vuran gölgelerden kaçmayı akıl edemedim bir türlü. Pembe gülün yanına diz çökmüş, Özgecan'ın dileğini arıyordum. Aklım ya güle ya dikene takılmış olacak, çünkü sokağın ucunda başlayan gölge, azalacağına artar, silikleşeceğine koyulaşırken kaçmadım ben, kaçamadım. Olacak oldu; Hızır dikildi yanı başımda. Ona yazılmış dilekler parçalanmış, toprağa çamura bulanıp güle yaprağa karışmıştı. Hızır yanı başımda, toprağa diz çökmüş, bana doğru eğilmiş olacak; çünkü yüzümün bir santim ötesinde bitti, nefes alamadım; o göğe doğru büyüyor, karanlığı artıyordu. Zaten bir an sonra gökyüzünü kapladı.

Yıldızlar ve geri kalan tek mil gece göğü ve Hızır, hırsızlığıma tanık düştü: Lanetin büyüğü, çingillısı adeta.

Tırnaklarımda çamurlarla girdim yatağa. Sanırım olanları anlamıştı annem, hırsızlığımla biliyordu. Yüzü öyle fenaydı kapıyı açtığında. O zaman hastalığını bilmiyorduk; yanakları solgundu... Ah, o gece... Niye unutamıyor insan! Niye inat ediyor en korkunç anları hatırlamakta! Hani bellek korurdu kendini? Oysa ben durup durup o gecede alıyorum soluğu. İtirafsa itiraf, düşüme girdiği bile oluyor; caddeler yanıyor sanıyorum, bir kamaşma yürüyor ağızma. Biliyorum, o sokaklar hâlâ gül kokuyor. Yüzüm kilitli, ağızda ancak bir peygambere verilecek sırlar büyüyor. Ah, keşke günah çıkarmak âdetimiz olsa:

Günah varsa, ondan işledim ben. Günahımın en yakıcı, en tuhaf yerinde sevgilimin adına denk geldim ve arkadaşımın dileğine. Biraz olsun bağışlanmamı sağlamaz mı bu? Çünkü yüzlerini de hatırlıyorum, Sayın Tanrı ve seslerini de. Aklımın bütün pencerelerinden doluyorlar içeri. Şule'nin saçları pırıl pırıl ve bembeyaz elleri insanı ağlatacak kadar mandalina kokuyor... Özgecan esmer gözlü, aşağı mahalleden... Ben, elinde yangın şişesiyle gezen uzun boylu kız: plastik, mavi. Fakat, kendimi yakamadım bir türlü; annemin solgun yüzünü görmek, acısına tanık olmak üzere eve döndüm. Pişmanım, çok. Yakılmışım gibi varsayılmak, cezalandırılmak, affetmek, affedilmek ve unutmak istiyorum.

Tehlikeli şeyler anılar. Olanla gerçeği birbirine karıştırıyorlar. Ne diye hep kendimle meşgulüm sanki? Kimim ki ben? Hıdrellez dileklerini çalan bir hırsız altı üstü. Kim bilir kaç çocuk yapmıştır bunu diyorsan, doğru. Ama kaç Hızır'a yakalanmıştır, sana sorarım!

Ah dönmedolap... Bu cadı ayininin en parlak şarkısı sensin; bu yüzden beni anlayan sen olacaksın! "Bir kadın vardı; ruhu doğuştan Hıdrellez, içi parçalanmış yüzler ve tuhaf ışıklar yüzünden hep lunapark," diyeceksin... "O kadın ki, çocukluk aşkını değil, ilk aldatılışını ve onu kat kat büyütüp ağırlaştıran ilk suçunu unutamadı diyeceksin... Bunu kendine milat saydı; hayatta üstlenilmesi gerekenler, ayrılıklar ve ihanetlermiş gibi davrandı... Bir hikâye kurar gibi başlamıştı hayata, sonra yazanla yazılan, gerçeğe olan birbirine karıştı," diyeceksin... Aklımı daha da karıştırmaksa niyetin, hiç yeltenme derim. Kaderin ve peygamberlerin ördüğü ince sınırın ötesine geçebileceğini mi sanıyorsun!

Benim korkacağım bir şey kalmadı artık. Hep aynı geceyi yaşamaktan yorgunum. Belli ki sona yaklaşıyoruz... Bağışlanma dilediğim gök ahalisi uğulduyor koro halinde: Sen bir kez ihanet etmedin mi bizden birine? Duyuyorum sesler artıyor. Cadı ayininin en parlak şarkısı bu... Kurban kim diye

soracak gücüm yok...

Yağmur Işığı

Sevdiği, âşık olduğu birini özlerken, içten içe kendini özlemez mi insan? Aklında o günlerden kalan şey, aslında kendisi değil midir? O yürek çarpıntıları, o yaşama hevesi... Eski sevgiliyi özlerken kendini özler insan: Tıpatıp kendi olduğu o kısacık anları... İnsanları hep aynı yerden aynı yere taşıyan bu dolap cevabı biliyor olmalı. Ben niye bilmiyorum? Madem hayat tekerrürden ibaret, madem denemişim bunu, sorun ne? Cesaret mi? Bitirmek, başlamaktan zor mu yani? Aptalca!

Yıl 1977. Bindığımız dönmedolabın bizi bu olduğumuzdan başka bir dünyaya götüreceğini umuyorum. Bu kadar yüksekte döndükten sonra aynı yere inilmez ki... Mutlaka başka bir yer var bu yolculuğun ucunda. Özgürce onun ellerini tutabileceğim bir yer... Suna'nın avcunda ürkek bir kuş gibi saklanan elim lafa karışıyor. Fakat sözleri bana değil, o kalbimle konuşuyor; ellerimin sesine kulak kabartıyorum: "Bir daha asla böyle hissetmeyeceksin." Yağmur ışığında titriyor gece, Suna yüzünü mavi yıldıza çevirmiş, elini sıkıyorum. Dönmedolap aşağı kayarken yıldızın ışığı da azalıyor; son mavi ışıklar Suna'nın yüzünde kırılıyor. 1977 yılı bundan ibaret benim için: Ölü yıldız, mavi sevgili...

Ellerim haklı çıktı, bir daha asla öyle hissetmedim. Zaten hayata çelik halkalarla, telle, demirle bağlandıktan sonra kalın perdeli salonlarda bir nesne gibi yaşarken, gecenin içindeki keskinliği göremezsin. Bir daha olmaz. Bu yüzden, masallar, peri şarkıları basar aklını. O kalın perdelerin ardında, hayatın incecik olmasını arzularsın, parlayan çelik halkaların yağmur ışığından yapılmış olmasını, kız arkadaşlarının çiçekli bahçelerde, masal kahramanları gibi seni beklemesini... Silahların, patlamaların, nasihatlerin, korkuların, seni hareketsiz kılan her şeyin çekip gideceğini umduğun, geniş göğüslü gemiler kurarsın düş niyetine... Bir daha hiçbir kadını sevemeyecek birine dönüşmekte olduğunu; hayat hakkında, sağa sola, ileriye geriye uzayamayacak kadar ortada duran fikirler edindiğini; bundan böyle senden adam olmayacağını sezemezsin. Ateşe uçan pervaneler, tohum vermeyen bitkiler gibi tehlikeli sapmalardan uzak durursun ve tanıştığın her kadın sezer sendeki bu topallığı. Çünkü kadınlarda karanlık, şiddete dönük bir yan vardır. Ve senin peri şarkılarıyla büyütülmüş bir erkek olduğunu, varlığını zaten yıllar önce bir çöl okyanusunda bıraktığını fark edince, üstünde uygulayacakları şiddetin anlamsızlaştığını sezer, ellerini çekerler. Bu yüzden koca koca üniversiteler bitirir, ödüller, övgüler alırsın; ama yine de evleneceğin kadını ailen bulup getirmek zorunda kalır. Seçki, küçük bir evin sessiz kızlarından yapılmıştır. Birbirinizi hiç tanımayan iyidir; çünkü sende tanımaya degecek bir şey kalmamıştır. Vaktinde uzamaya kalkan küstah dallar gövdenden ayrılmış, olası filizleri engellemek için asfalt kokulu mayiler sürülmüştür budaklara. Sen artık neysen 'o'sundur... Bulunan işe girer, bulunan kızla evlenir, ailenin içinde kaybolur gidersin. Baba olursun, koca olursun; ismini hatırlamana gerek kalmadığından, dilediğin kadar peri şarkısı söyleyebilir, şimdi salıncak kurup sallandığın çelik halatların vaktiyle seni niye o kadar acıttığını bilemezsin bir türlü. Aslında hep umulan o noktaya getirilip mihlandığın, nihayet kımıltısız kalabildiğin için yanmaz canın. Sen bunu ancak orta yaşın sonlarında, lunaparkta, ışık yağmuru altında sezersin. İşte bu sezgi can yakar.

Babamın hazırlığı bunun içinmiş meğer. Bu yüzden yuvarlaklığı, merkeziyetçiliğiyle kendine destek çıkan dünyanın sunduğu gerçekleri, tartışılmaz nasihatler, hayat görüşleri halinde ovmuş derimize. Bize çok iyi öğretmişti; hayat daha sonra başlayacaktı... Bütün okulları bitirip bütün evlilikleri yaptıktan, işlere girip paralar kazanıp emeklilikleri hak ettikten, her şeyi öğrendikten, her şeye göğüs gerdikten sonra derin bir nefes alacak ve yaşamaya başlayacaktık. Bundan önce durmak olmazdı; düşünmek, etrafına bakmak, vakit kaybetmek... Olmazdı. Ben bütün aşamaları geçtim... Ne yazık ki,

hâlâ ne unutmayı başarabiliyorum ne de yeniden yaşamayı. Eskiden yenik olduğum, eksik kaldığım her yerde hâlâ öyleyim.

Suna'dan sonra hayatımda kimse olmadı. Karımı, çocukları sayamam. Onlar benim hayatım değil. Benim hayatım, Suna'yla bitmiş sayılabilir, çünkü o cezaevine girdiğinde zaten aklımı kaçırmış, zaten biraz ölmüş, biraz da yok olmuştum. Hayata devam etmek zorunluluğu yüzünden fark edememişim yokluğumu. Benim hayatım Suna'yla bitmiştir, denebilir.

Yıl 1977. Bir karım yok, çocuklarım gibi. Tam merkezde duran bir babam var, bütün dünyayı o çeviriyor. Tek başına yapamaz muhakkak, gücün farkındayız, büyücüyü merak ediyoruz, ne yazık ki soracak kelimelerimiz yok henüz. Çünkü tıpkı bu tuhaf küçük salıncaklar gibi, babamın etrafında, onun merkezini merkez sayarak, yarıçapında dönüp duruyoruz. Fakat, bazen salıncaklardan birinin aklı, bir anlığına yanından geçtiği yıldıza takılı kalıyor. İşte bu kötü: Hareket devam ediyorsa, hayat, döngü, dönüş... Devam ediyorsa, takılı kalmak kötüdür. Bütün oyuncak ahalisi dönüp sana bakar. Çünkü gözüne kestirdiğin ışığa demir atmak için, bütün salıncakların dengesini bozarsın. Ayağa kalkarsın ki, yıldız seni hatırlasın, selamlasın. Kollarını açarsın; bütün mavi yıldızlar bedenine dolar, rüzgâr bedenine dolar...

İşte kaçmanın tadı da burada. İnsan kaçarken, sevdiği bir şeye yol alıyor aslında; yani biliyor ne yaptığını! Herkes bedenini yıldız ışığında yakabilir... Yıldız yerde mi, gökte mi, mavi mi mor mu belirsizleşir. Ahaliden art arda çılgınlıklar gelir; sen onları peri şarkıları gibi alırsın... Alır, sevdiğin kadının saçlarına takarsın.. Hayat, dönmedolaba ne yakın.. Kaçmak dönmedolaptan ne kolay, yıldız yağmuru içinde...

Sarı Kuzgun

Oyuncak yavaşlayınca beşik gibi sallamış bizi. İçimiz geçmiş... Bunu anlayınca yüreğim ağzıma geldi. Zamansız uykulardan korkarım.

Çünkü kompozisyon yarışması kazanmıştım ben, iki tane; lisedeydim. Edebiyat öğretmenim annemi çağırmıştı okula ve mutlaka okumam, edebiyatla ilgili bir tahsil yapmam gerektiğini söylemişti. Babam burun kıvırdı tabii. Anladık ki, ablam gibi beni de okutmaya niyeti yok... Fakat öğretmenim yanına okul müdürünü de alıp onun dükkânına gitti. Babam o zamanlar terzi malzemeleri satıyordu. Kızlar Hanı'nda büyük bir dükkânı vardı. Hanın birinci katında, diğer dükkânlardan çok büyük: Hatırladın mı İbrahim? Hani onu elinden aldınız da, bir yıl sonra öldü ya babam? O dükkâna gittiler işte. Hem müdür, hem öğretmenim.. Güzel güzel anlattılar; ben çok güzel yazıyormuşum, çok güzel konuşuyormuşum, benden iyi öğretmen olurmuş. Öğretmenin maaşı az ama düzenliymiş, eve katkısı büyük olurmuş, diye diye aklını yatırdılar babamın. Aklı yattığı yerde uyuyakalınca, ağzı razı geldi beni okutmaya... O gece, annem mutfakta uzun uzun ağladı ve bana Mengen'den bahsetti. Ben üniversiteye başladığımda, Mengen'e gidip bir kurban kesmeliymişiz; çünkü annemin adağı varmış. Hem böylece Mengen'i otuz beş yıl sonra bir daha görmüş olurmuş. Sonra ablam da katıldı bu ağlayışlara. Oysa az önce elindeki kesiği gösteriyordu bana. Kaprisli bir müşteri elini itiverince küçük makas etine girivermiş, derince yaralamıştı. Manikürcüydü ablam, ortaokula bile gitmemişti; elindeki kesiklere ağlamaya hakkı vardı. Fakat ben bir ay sonra liseden mezun olacaktım. Babam beni okutmaya ve edebiyatlı bir tahsil yaptırmaya karar vermişti; ben öğretmen olacaktım.. Annem ve ablam mutfakta ağlarken, babam balkondaki küçük masada rakısını içiyordu. Hepsinden kaçıp odaya gittim. Vitrinde gördüğüm, kenarı yaldızlı defteri düşünüyordum. O defter için para biriktirmiştım, ama okul olmadan ne işime yarayacaktı? Biriktirdiğim parayı saydım, sabah ilk iş gidip o defteri alacaktım. İşte şimdi o defterin bir anlamı olacaktı. Çünkü baharda üniversitede olacaktım, o deftere kırmızı kalemle başlıklar atacak, altını en güzel yazımla dolduracaktım, şimdiye kadar güzel yazmış olmamın bir anlamı olacaktı... Bu yüzden ne ablama aldırış ettim ne anneme. Hiçbirine benzemediğimi biliyordum, gözlerimi kapattım ve güzel bir uykuya daldım.

Uyandığımda artık başka biri olduğumu ve birbiri ardına devrilen mevsimlerin, baharı belinden kırıp attığını gördüm. Hayattaki tek dileğimi, en kırılgan mevsime asmışım; bilemedim.

Çünkü üç tane çocuk vardı evin içinde. Biri büyük odada uyuyor, biri balkonda oynuyor, diğeri döşekte dönüp duruyordu. Ben tuhaf, pörsük bir bedene girmiş, sofraya kuruyordum; az sonra kapı çingirdayacak, sen girecektin içeri. Girdiğin anda, yemeğini isterdin. Sen... Verdiği borçlarla bir adamın hayatını kozalayan, minnetinden faydalanıp dükkânını, çaresizliğinden faydalanıp kızını alan ve nihayet içini boşalttığı Apti Usta'yı bir köşede unutan adam... Fakat bununla da kalmayacak, eline geçeni hoyratça kırıp döküp bir kenara atacaktın. İşe babamdan başlamıştın; Apti Usta dükkânı sana kaptırdıktan hemen sonra ölüverdi. Sırada dükkân vardı... Ki, onu sadece sermaye için istemiştin; daha babam ölmeden satıverdin. Sonra da ben... Uykuyla bahar arasında hayatıma girmiş, ben uyanasıya aklımdaki her şeyi kazıyıp atmıştın. İçime çeşitli başka parçalar koydun; güzel yazıları, sırlı defterleri unutayım diye... Ve zamanı sayıp çocuk doğuracak, pusula gibi hep seni gösterecek bir makineye çevirdin beni.

Şimdi tıkırtıları duyduğum için söylüyorum, içime koyduğün, zamanı sayan o şey var ya, o bozuldu. Yılı yıla eklemekte zorlanıyor. Çarklarda da bir acayıplık var; artık dönmüyorlar. Her şeyi fark edip, her şeyi anlar oldum.. Kolonyalar, kolalı gömlekler, yatağa getirdiğin kadın kokuları... Bak benden söylemesi, makineler işlemiyor artık İbrahim, tekliyor...

Yüreğim hop etti birden! Uzaktan mavi bir şey değdi gözüme; İbrahim bu! Dönmüş olmalı! Daha dikkatle bakınca içim rahatlıyor; karanlıkta bir yıldız takılmış gözüm.. Yine de bu fark ediş önüme düşüyor, Nermin'in koluna asılıyorum, beklenmedik bir cümle çıkıyor ağzımdan: "Siz dolaşın," diyorum. "Ben dönmedolaba bineceğim!" Nermin şaşkın, gülecek oluyor, fakat sonra yüzümde bir şey görüyor. O gördüğü her neyse, kızını elinden sürüyerek uzaklaşmasına neden oluyor. Sessizliğiyle arka çıkıyor; utanacağımı bildiğinden, dönüp bakmıyor bana. Dolabın demir odaları, hızlarını azaltıp duralıyor, birine biniveriyorum. Biliyor musun, şimdiden hafiflediğimi hissediyorum. Daha ayaklarım yerden kesilirken... Tabii senin için önemli değil... Nasıl oluyor bu İbrahim, anlatsana? Sen hep istediğini yaparken, nasıl oluyor da ben hep eksik yaşıyorum ve alışıyorum bu kadar eksik yaşa?.. Madem alışıyorum, ne diye durup durup eksik kaldığım fikri doluşuyor aklıma? Benim hayatım sana verildi, karınım senin; biliyorum. Peki, sen benim hayatımla ne yapıyorsun İbrahim? Oynamıyorsun bile artık, makineden gönlün geçti, ama boş bir kabuk değil ki o, hâlâ içinde yaşayan biri var...

Mavi yıldızla yaklaşıyorum. Olmadık yerden aklım karışıyor. Bu gerçekten mavi bir yıldız mı, yoksa sen metreslerin için bu kez de gök katında bir ev mi tuttun İbrahim? Gizlenemiyorsun bile, olduğun gibi açıktasın! Aşağıdayken de görüyordum seni; zaten herkes görüyordu, herkes! Işığı durdurup lunaparkı durdurup sana baktılar, farkına bile varmadın; sonra da bana, dikkatle.

Aslında şimdi eve gidip baksan, elimin değdiği her şeyin paslanmış olduğunu görürsün... Dokunduğum kap kacağa ölümün pusu sinmiştir çoktan... Çünkü çoktan bitmiş bir hayatı yaşıyorum ben! Cümledeki tuhaflığı fark ettin mi İbrahim? "Sarı kuzgun" gibi, "dünkü bugün" gibi... Bazı kadınlar ölmeye yüz tutarken böyle gevezeleşiyor demek... Bak, koskoca lunaparkı bıraktım da aşağıda, sana dert anlatacağım, laf söyleyeceğim diye demir odaya oturup yanına geldim.

Sahi, beni hatırlıyor musun İbrahim?

Kör Peri

Bizim âlemde erkekler sudan ucuzdur. Emel var mesela, boylu boslu, pek güzel. Ya bahtı? Zavallı, geçen gece adamın birine, "Ben sana âşık oldum orospu çocuğu!" diye bağırmış. Adam puro içiyormuş koltukta; nasırlı ayağının ucunda Emel'in kızıl peruğu duruyormuş... Ne Emel'e bakmış, ne yüzünde akan maskaraya, purosunu viski şişesine soktuğu gibi çekip gitmiş... Emel o gece ne kadar hap bulduysa içti. Çünkü kanında erkeklik var, çünkü "mış" gibi yapmayı bilmiyor. "Şanslıymış" diyorum o herif için: Karşısında Emel yerine gerçek bir kadın olsa ne halt edecekti? Bir kadın eğer öyle bağırıyorsa, bil ki kızılık herifin tabanında değil, boğazındaki âdemelmasındadır! Ağzında kendi kanı köpürüyordur! O şişe, çoktan bir boğazına, bir böğrüne girip çıkmıştır da, şimdi kadının elinde, yere kan damlatmak, hayata gedik açmak derdindedir... Öyle ya, madem böyle bağırıyorsun, hıncını alıyorsun hayattan, o zaman adamı da alacaksın. Yok, ona ilismeyeceksen, elin şişe boynuna, falçataya gitmeyecek, bir damla bile kan düşmeyecekse yere, susacaksın! Aştan gebereceksin, tepesine vurulmuş kör bir kuş gibi düşeceksin, ama kimseye bildirmeyeceksin! Sezdirmeyeceksin! İçinde kuduz köpekler ulusa bile, sen susacaksın. Erkekler bunları anlamaz, onlara kalsa, bir şey neyse o kadardır. Kadın gibi, her şeyin önüne arkasına dolanmayı, soru sorup cevap alıp üstüne bir de sessiz kalmayı bilmez onlar. Çarşaf pis mi temiz mi, adam nasıl kokuyor, elleri güzel mi, peşinden Kadıköy'e bari gidilir mi... Bunlara biz bakarız. Ama baktığınla kalacaksın işte; işin sırrı bu. Çarşaf leş gibi olsa, herif pislik koksa bile, onu hoş tutacaksın. Bekle, hele bir işini bitirsin, rahatlasın... Ancak ondan sonra başlar aşkı, sevgisi... Önce ter içinde devrilecek sırt geri, ahlayıp ohlayacak... Sonra susuzluğu gelecek aklına. Sen, hemen eline bir bardak viski soda tutuşturacaksın; çünkü bunu daha yatağa girerken hazırlamış, kenara koymuş olacaksın. İki yudum alıp rahatlayacak, doğrulacak yatakta, bir cıgara yakacak, gözü açılmaya başlayacak ufaktan; saati soracak, "Gitti mi bizimkiler?" diyecek... "Burası neresi, sen kimsin?.." İşte o zaman yapıştıracaksın cevabı; Ben Gülçin aşkım... Öyle daha baştan peruğu, maskarayı dağıtmak yok. Çünkü adam seni ilk kez, o anda, o halinle görüp tanıyacak.

Sen bir erkeğin sevgisini hiç bilmedin değil mi Emine Hala? Ah... Benim neler yaşadığımı bilseydin! Kazandığım paraların annem için, ablalarım için göz aydınına, bayramlıklara en pahalısından elbiseliklere döndüğünü görseydin... Benimki de laf... Senin zifir gözlerin neyi görür ki?

Feri dökülmüş, uğursuz bir geçmişti bizi birbirimize bağlayan. Bu yüzden seni oracıkta bırakıp yürüyüp gittim ya... Ah, ne vardı ölecek Emine Hala? Zehrini köyün taşına toprağına kattın da ne oldu? Herkesin perisi, cini vardır derler; benimki de sendin herhalde... Bu da benim talihim... Kör bir kurşuncuydu perim, gözleri zifir saçan... Sahi, kurşuncular perilere inanır mı Hala? Periler insanlara? İnsanlar kurşunculara inanırlar halbuki! Söylediklerini akıllarında tutar, kaderlerinin küçük keselerinde taşırlar!

Seslerin, şarkıların ortasında, lunaparkın içinde bile unutmazlar!

Aslında çok uzadı bu gezi! Ne diye düştüm ki peşlerine! Hayri'yle karısı deminden beri az ötemde yürüyorlar... Kendimi sezdirmemek için kalabalığa karışıyorum... Demek Aynur bu... Hayri'nin karısı. Ağzını ayırmış, arsız arsız gülüyor. Sanki Hayri ona da gülüşünü sevdiğini söylemiş... Aynur da tılsımı biliyor sanki, tırtıklıyor bir ucundan. Sesleneyim diyorum: "Bak karın da gülüyor Hayri, niye benim gülüşümün peşindesin? Neden ha bire gülmeye, gülüşlerin kapkara olduğu yerlere itiyorsun beni? Neden birkaç saat, birkaç gece için kiralamıyorsun da, bütün hayatımı alıyorsun? Ne istiyorsun benden? Ne?" Ah, ne diye düştüm peşlerine!

Baba kız el ele yürüyorlar, Aynur birkaç adım geride. Çarpışan arabaları da geçtik, az ötesi

dönmedolap... Fakat o kadar yürüyemedik, çünkü Burçin, Hayri'yi bir oyuncağın önünde durduruverdi. Vurduğunda elmaşekeri, bebek falan veren bir erkek oyuncak... Hayri kolunu sıvadı, çekici aldı eline, vuracak... Vuracak da, şu küçük kıza bir bebek, bir elmaşekeri alacak... Erkek oyuncak dediğim bu işte. Eğer erkek olmasa, hediyenin kendinden sökülüp alınmasını beklemez, aklı esip adını koyduğunda karşıdakinin eline tutuşturuverirdi. Üstelik böyle gösterişle raflara dizmez, bedeninde saklardı onları, vereceği zaman kanata kanata kopartırdı kendinden. Ben oyuncağa cinsiyet biçerken, Hayri çekici indirdi. Fakat "mı" gibi yapamadığından, –erkek olduğundan yani– hareketi çok abartılıydı. Oyunağın sadece iki ışığı yandı; çocuk kahkahalarını salıverdi Burçin.

Gümüşü, sıırı, duvara rapteden çivisi yok ama, bu çocuğun yüzü benim aynam. Demek ben de böyle gülüyorum? Böyle bembeyaz, hiç nikotinsiz, rujsuz sonra ve hem de güçsüzlüğe... Aklımda buruk bir aydınlık beliriyor: Geldiğim iyi olmuş, Hayri'nin ilk yalanı bu yakaladığım.

Bir sonraki vuruş Burçin'in babasına aniden hamle etmesi yüzünden yarım kaldı. "Şuraya vur!" diyecekken geç kaldı küçük kız. Babası onu kollarken, eline, yüzüne, hatta adama bile vurabilirdi. Utan Hayri, utan... Senin gibi güçlü kuvvetli, kızları güldürmeyi seven bir adam olsun da, yaka yaka şu teneke yığınının iki-üç ışığını yaksın... Utan Hayri, kızına oyuncak alamadın, elmaşekeri alamadın, utan... Beni duymuş gibi, tam bu anda dönüp bana bakmaz mı Hayri? İyi olmadı işte, fenere tutulan tavşan gibi kalakaldı. Şimdi Hayri'nin elinden tutan yok, Hayri yıkıldı yıkılacak...

Belki bu yüzden –tutunmak için yani– kızına uzanıp, yanına aldı. Belki de bana onu göstermek istiyor: Bak Burçin bu, sakın tek kelime etme, ayağını denk al diyor... Aynur hiçbir şeyin farkında değil. Saçaklı kadın hâlâ bilinmedik bir şeylere gülüyor... Keşke benim yerime onu götürselerdi vaktinde Hala'ya! Emine Hala hemen Aynur'un kafasında kurşunlar kavurur, ihtiyar yüzlü buruşuk elini uzattığı gibi içindeki gülme, elâleme rezil olma cinini çekip çıkarırdı. Sonra da; "Aynur'um kadersizim" derdi, "o adam senin değil... Bırak onu Gülmisal'e..." O zaman Burçin hiç olmazdı. Ben Hayri'nin karısı olurdum. Hamile kalırsam, hemen sorardım doktora; kız mı oğlan mı... Kızsa, asla doğurmazdım. Kocamı bir başka kadına, sancımla, ağrıyla, kendi kanımla hem de, teslim etmezdim, ben bile yapmazdım ahmaklığın böylesini.

Yürüyoruz. Adımlarımı sıklaştırıyorum, artık daha yakınız: Çocuk, balon deyip, çikolata deyip mızıldanıyor. Aslında çoktan durup kızına çikolatalar yağdırırdı Hayri; ben arkalarındayım diye yapamıyor. Pamuk şekeriden pespembe bir şeker alıp yanlarına yaklaşıyorum. Daha yüzleşmeden gülesim geliyor; bilmesem, bir aile diyeceğim bu üçlüye. Ancak önlerine geçtiğimde, gidecek bir yerleri kalmadığında duruyorlar. Hayri'nin yüzünde fenerden de iz yok, tavşandan da. Bir başka âleme gidip gelmiş sanki; gözleri karanlık, benden mi korkuyor, karısından mı? Bilmiyorum, zaten ikisi de umurumda değil; ben Burçin'le konuşuyorum:

— Pamuk şeker ister misin?

Kız salak salak annesine bakıyor. Annesi meseleye ayılamıyor, ama Hayri atılıyor hemen yok hamfendi falan diyerekten... İsteddiği kadar itiraz etsin, onu susturmak iş değil benim için... Sessiz bir itiraz birikiyor dudaklarımda, küçük bir kız gibi gülümsüyorum... Aramızda gizli bir anlaşma bu; ben Hayri'yle bütün ilişkiyi böyle kuruyorum; gülerek susturuyorum, gülerek konuşturuyorum, gülerek çağırıyor, gülerek dinliyorum. Sadece sevişirken yasak gülmek, ki bunun da yeri değil zaten. Yanımızda bir küçük kız duruyor. Küçük kız, Hayri'nin en özel tohumlarının, benim en özel tülbent altı kurşunlarımla izlerini taşıyor... Uzatıp eline tutuşturuyorum şekerini.

— Yeğenime almıştım, ama onlar da almışlar, bari senin olsun...

Aynur teşekkür etmesini istiyor kızından. Burçin hemen uzanmak istiyor şekere, ama tutuyor kendini,

kem küm ederken, teşekkür diye bir şey çıkıyor ağzından. Bak Hayri, sen gözlerinin arkasına kaçıp saklanırken, kadınlar yine "mış" gibi yapıyor. Fakat Hayri'de iş yok, onun duruşu tıpkı Emel... İri elleri, ayakları ve kocaman gözleriyle, korkudan, şaşkınlıktan ölüverecek gibi... Burçin'in saçlarını okşuyorum; "Küçük kızlar..." diyorum usulca, "güldükçe güzelleşirler." Yürüyen banda binmiş gibi kayıp gidiyorlar yanı başımdan; resim bozuluyor, ben geride kalıyorum. Birden telaşlanıyorum, seslenecek oluyorum, çünkü hayatımın birkaç yılını yanlarında götürüyorlar. Gözden kaybolana kadar izliyorum onları. Kalabalıkta yok oluyorlar... Piyangocunun bakışından anladığım; ben artık, durmakta, durmamakta, koşmakta, yürümekte, kozhelvalar ve pamuk şekerlerde sonsuz özgürüm.

Birden yine Emine Hala ve kapkaranlık hayatı geldi aklıma. Onun hakkında bildiklerimin kısacık bir öğleden sonra yaşadıklarımın ibaret olduğunu ilk kez fark ettim. Tuhaf, ama birden her şey aydınlanmaya başladı sanki; ben artık her şeyi anlıyorum. Hayri'yi mesela, aslında onun peşinden gittiği gülüş benimki ya da Burçin'inki değil... Ya da Aynur'un ki... Hayri sadece gülüşlerin peşinde. Yüklerin azaldığı, hayatın zayıfladığı anların... Ne güzel... Oysa benim hayatımın bir gülüş daha kaldıracak hali yok... Bütün şarkıların o şarkıya, bütün saatlerin bir tek âna akması gibi, ben de kendimi başka bir hayata koyabilsem. Çam dallarıyla bir olup tek bir Gülmisal yapabilsek benden... Kendimi kendime vermeye hevesleniyorum. Veda etmenin acısından olacak, gözlerim yanıyor. Ben ışığı da gördüm, hayatı da... Ah Emine Hala, keşke senin kadar bol olsaydı gözümün yaşı, asıl ben sana ağlasaydım. Ayaklarım dönmedolaba götürüyor beni... Az sonra geleceğim Emine Hala, dertleşeceğiz. Kimse derdine tek başına yanmamalı.

İnce, Gümüş Çerçeve ve Simler

Büyüyünce şöminenin üstünde bir fotoğraf olacağım. Madam Lena, tanıştığımız günkü gibi ağlayarak gümüş bir çerçeveye koyacak gözlerimi. Şöminenin üstüne bırakacak. Bir daha mevsimlere, saatlere aldırmadan diğer fotoğrafların yanında öylece duracağım...

Ah Madam Lena... Nasıl izin verdik ihtiyatsız bir papatya gibi kuruyup solmana...

Benim hayatım onun ölümüyle yeniden başladı... Nihavent şarkıları ve aç sokak kedilerini saymazsak, Madam Lena'dan geriye kalan tek şey, parçalanmış bir haritaydı sadece. İncecik bir parşömenin üstüne, geceleri uyanan harflerle yazılmış sözcükler, hünerli ellerde pul kadar parçalara ayrılmıştı. Fakat, Roupen'lerin küçük kızı Lena'nın, bahara denk gelen vakitsiz ölümüyle haritanın parçaları uyanıverdi. Ben birleştirecektim onları. Henüz on yaşındaydım ve parçalar değişti. Fakat çok sürmeyecek, birer ikişer birleşen yol ağızları, rüzgârgülleri ve sözcükler benim bütün hayatımı değiştirecekti.

On yaşındaydım. Annem sabah erkenden kaldırdı beni. Sessiz olmamız gerekiyordu, cevaplar için vakti yoktu. Önce banyoya sokup bir güzel yıkadı. Saçlarımı süslü tokalarla tutturup bayramlık elbisemi giydirdi. Sokak kapısında babam ve amcam bekliyordu. Tek laf etmeden yanlarına kattılar beni, sokağın aşağısına yürümeye başladık. Kardeşlerim uyuyordu, annem bizimle gelmemişti, biz de evden fazla uzaklaşmadık zaten. Yolun aşağısındaki konağa gelince durduk. Bahçenin leylakları uyuyordu, kapıyı Madam Lena açtı.

Konağın geniş göğüslü, kanatlı kapılarının ardında, bildiğime hiç benzemeyen bambaşka bir dünya vardı. Eşikte gül rengi bir kilim karşıladı bizi ve üst katın yolunu gösterdi. Ahşap basamaklardan yukarı çıkıp büyük bir salona girdik. Çok büyüktü burası, çok kalabalıktı, çok renkliydi, çok güzeldi. Gözlerimi ışığı birbirinin üstüne sıçratan antikalarda, renkli camların birleştiği pencerelerde gezdirmeye başladım. Gördüklerimi aklımda tutmak için hepsine tek tek ve yeniden bakmam gerekiyordu. Eşyalar bitince konağın geniş koridoruna diktim gözümü. Gül rengi kilim eşikte beni bekliyordu. Sihirli bir halı gibiydi, birlikte ahşap tırabzanların yanından geçip koridoru bitirdik. Ağır oymalarıyla göz dolduran bir kapıya geldiğimizde gül rengi kilim durdu. Orada bir oda saklanıyordu... Ve bana söyleyeceği bir şeyler olduğu için oymalı kapısı yarı aralıktı.

Usulca itip içeri uzandım. İlk gördüğüm, uzun boylu bir lambaydı. Hemen arkasında, tuğladan örülmüş bir şömine vardı. Şöminenin üstü ve arkasındaki sarı çiçekli duvar, fotoğraflarla doluydu. Bazıları küçük, bazıları büyüktü. Bazıları yuvarlak, bazıları köşeliydi. Önce dedemi tanıdım, fakat birkaç çerçeve yanında da annemle babam duruyordu.

O gün öyle karşımızda oturduğuna bakmamalı, Madam Lena bir sırdı aslında. Herkesten gizleniyordu, bu yüzden gözleri küçük, bilekleri inceikti. Kimsede olmayan cinsten ağır, gümüş takıları, iyice seyrelmiş saçlarını topuz gibi tuttuğu kemik bir tarağı vardı. Bahçenin taş patikasında bizimle beraber yürümüş, ellerimi tutup kendisini yeniden ziyarete gelmemi rica etmişti. Ağlamıştı sonra da. Elbette ihtiyatsız bir davranıştı bu. Çünkü leylakların uyuduğu bu mevsimde, sokaktan geçen herhangi biri Madam Lena'nın ağladığını görebilir, bu da onu bir sır olmaktan çıkarabilirdi.

Sırları örten bütün çiçekler güzel kokar, fakat leylaklar hepsinden efsunludur. Roupen'lerin konağı baharda leylakların arasında kaybolurdu. Civardaki tek konaktı. Benim dedem, sürülüp dağılana kadar bu konakta yaşayan Roupen'lerin kâhyasıydı. Bahçeye bakar, evle ilgilenirdi. Herkes çok meşguldü o vakitler, kimse sürgün yıllarının yaklaştığını, bahçenin ve evin kısa bir süre sonra terk

edilip pus tutacağını bilmiyordu. Madam Lena bir yıl önce gösterişli bir düğünle evlenmişti ve aylardır karnında büyüyen bir bebeği vardı. Atina'da yeni bir iş kuran kocasının yanına gideceği zamana hazırlanıyordu. Fakat kimsenin bu kadar vakti olmadı. Bir sabah alacasında, dantel kapıdan alelacele çıkarıldı aile. Geride yalnızlıktan ölecek bir konak, başına buyruk leylaklar ve kâhyaya emanet edilmiş bir bebek bırakmışlardı... Nereye götürülecekleri, başlarına ne geleceği belli değildi: Madam Lena ağlayarak veda etti bebeğine. Roupen'lerden geriye, gözle görülecek bir şey kalmamıştı.

Dedemin kollarına bırakılan o bebek bendim. Dedem beni saklamakla kalmadı, her şeyin üstünü örten tuhaf bir düş üfledi akıllara... Kimse meselenin aslını astarını bilmiyor, yakın akrabalar bile babamı köyden getirilmiş çocuklu bir kadınla apar topar evlendirilmiş sanıyorlardı.

Dört tane kardeşim oldu. Dedemin beni diğer torunları kadar sevmediğini düşünürdüm hep. Belli ki Roupen'lere bir boyun borcu olarak düşünüp beni korumuş, ancak başka bir kandan geldiğimi hiç unutmamıştı. Oynamayı en çok sevdiğimiz yer, yolun aşağısındaki terk edilmiş konağın bahçesiydi. Arka duvarda küçük bir çöküntüden sürünerek bahçeye sızıyor, hava kararana kadar, birer dev haline gelmiş bitkilerin arasında oynuyorduk. Sırı simi dökülmüş, mermerleri kararıp ahşabı çatlayan, ama her şeye rağmen bahçenin içinde heybetle yükselen konağa yaklaşmaya cesaret edip camlardan içeri baktığımız da oluyor, fakat ihtiyar ve huysuz camlar bize hiçbir şey göstermiyordu. Yine de mahalledeki çocuklara konağın hayaletleriyle ilgili hikâyeler anlatıyorduk... Bizi ele veren de bu oldu zaten. Dedem şüphelenip peşimize düşmüştü ve bir defasında bahçeden çıkarken yakaladı bizi. Kimse o konakla aramızda bir bağlantı kursun istemiyordu. Sırtımızı kanatan bir dayaktan sonra oraya bir daha yaklaşmadık.

Konağın kapıları açıldığında dedem öleli iki yıl olmuştu, yedi sekiz yaşlarındaydım. Roupen'lerden ikisi, Madam Lena ve kız kardeşi Karin, yıllar sonra baba evine dönmüşlerdi. Neler yaşadıklarını ve neden dönüp geldiklerini kimse bilmiyordu. Dantel kapıdaki zincirler çıktı, pencereler ardına kadar açıldı. Evde hayat başladıktan kısa bir süre sonra, bahçıvanlar gelip leylakları budadılar.

Onu omzunda ipek şalıyla mahallenin kedilerini beslerken görüyordum. Cılız denilecek kadar zayıf bir kadındı. O zavallı hayvanlara kimsesiz çocuklar gibi bakıyordu. Birkaç yıl da olsa yakınında yaşadığım o ince yüzlü, çekingen kadın Madam Lena, benim annemdi.

Oysa kimse bundan bahsetmiyordu. Gerçeği bana söylemeyi unutmuşlardı. İçinde leylakların, güllerin ve hatta annemin olduğu bir bahçenin önünden günde beş kez geçip gidiyordum. Mahallelinin onlarla bir alıp veremediği yoktu, fakat yine de kimse çocuklarının bu konağa yaklaşmasını istemiyordu. Madam Lena bu yüzden pek az kişiyle günaydınlaşıyordu. Bir sabah erkenden babam ve amcam ile o konağın kapısını çaldığımızda aklım karıştı, içimde bir diken uyandı.

Sarı çiçekli duvarı gördüğüm gündü. Madam Lena dedemi yuvarlak bir çerçevede kıştırıp duvara asmıştı. Babamı rahatlatan da bu olmuştu herhalde, oradan da uzanıp bize kızacak hali yoktu ya... Duvardaki yüzlerin arasında hiç çocuk yoktu. Çünkü sadece büyüyenlerin boy gösterdiği bir duvardı bu, uzun bir yolculuktan sonra varılan sarı çiçekli bir hana benziyordu. Mesele buraya ulaşmaktı, bunu başaranlar sıcak, küçük çerçevelerine kurulup buğulu camların ardında dinlenmeye çekiliyorlardı.

O konağa altı kez gittim. Üç kez akşamüstü, iki kez sonbaharda, bir de kışın üst sokaktan tramvay geçerken. Her defasında duvardaki ölüler resmi geçidi kesintisiz olarak devam ediyordu. En üstte Karin Teyze vardı, ince uzun bir çerçevede trampet çalıyordu. Az ileride babası Bay Roupen, ciddiyetle büzmüştü dudaklarını. Çünkü bu ikisinin ortasında oval bir çerçevede genç bir adam duruyordu; Bay Roupen'in fazlaca neşeli oğlu... Fotoğrafta yan duran tek kişi de o idi.

Bir gidişimde altın çiçekli gramofon açıldı, üstünde "nihavent şarkılar" yazan topal bir plak dönüyordu. Resimlerin odasında oturduğumuz günlerden biriydi, Madam Lena bana onların hikâyelerini anlatıyordu. Bulamadığı kelimeler yüzünden kaşları çatılır, ince bilekli ellerini oraya buraya sallardı. Pürüzlü bir sesi vardı, o anlatırken hikâyesine sıra gelen fotoğraf heyecanlanır, gözlerini yüzüme dikerdi. Büyükanne Roupen elmas broşuyla gururlanmaz, Büyükbaba Roupen, herkesi ciddiyete davet etmezdi böyle zamanlarda. Sanki bıyık altından gülümser, "Haydi bakalım ister bir ıslık tutturun, ister bir koşu... Görmezden geleceğim," derdi. Belki oğlu da bu yüzden koşup girmişti o trenin altına... Duvardakilerin çoğu bu yüzden üzgündü, Karin Teyze de trampetleri bu yüzden çalıyordu belki, kim bilir?

Babam akıllı bir adamdı. Epeydir işlerinin iyi gitmediğini biliyorduk. Fakat kendini rahatlatacak bir yol bulması uzun sürmedi. Yıllardır sadece uzaktan seyrettiği kızını Madam Lena'yla görüştürmek karşılığında önemli paralar almaya başladı. Ben Madam Lena'ya gidip geldikçe onun borçları tıkr tıkr kapanıyor, eve giren öteberi artıyordu.

O zamanlar şubat ayı çok uzun sürüyordu. Yağmur başlayınca konağın camları ince çizikler içinde kalıyordu. Ben konağa gelir gelmez başlıyordu hikâyeler. Başka ülkelerden, başka şehirlerden bahsediyordu Madam Lena. O anlatırken camlar buğulanıyor, rüzgâr kesiliyor, akşam iniyordu sokağa. Beni kimse merak etmiyordu.

Her zaman, bildiklerimiz bilmediklerimizden az olmuştur. Ben de babamın bıyıklı ağzında uyuyan bir sır olduğunu çok sonra öğrendim.. Baharda... Hakkımdaki gerçek, Madam Lena'nın trajik ölümüyle (balkonda kedileri çağırırken kalbi duruvermiş, leylakların arasından zor seçilen balkon demirine atılmış kilim gibi asılı kalmıştı) ortaya çıktı. Çünkü önemli bir mirası vardı, artık onun çocuğu olduğumu ifşa ve ispat etmek gerekiyordu. Kaç mahkemeye girip çıktığımızı, Karin Teyze'nin yanında kaç yeni teyzeyle, dayıyla tanıştırıldığımı, mahkeme çıkışlarında derdest edilip onlardan kaçırılırken arkamızdan kaçının seslendiğini hatırlamıyorum. Anlaşılan sadece gizli annem değil, dünyadaki en iyi masal anlatıcısıydı Madam Lena. O kaybolup gittikten sonra bile, kimi aşına yüzler kaldığı yerden hikâyelere devam ediyordu.

O gün bu gündür, sarı çiçekli duvara giden bir yol gibi görünüyor gözüme hayat. Şömineli tekerleme uyanıyor, ağır aksak dönmeye başlıyor aklımda. Yüzüme tuhaf bir anlamın çöreklendiğini seziyorum. Herkesten kaçırıyorum gözlerimi.

Kim bilir şimdi bana bakması ne zordur...

"Su Kırılıyor Adnan"

Bazı insanlar ismini yanına almadan evden çıkamaz... Bileklerinde künyeler, boyunlarında isimlerinin yazılı olduğu kolyelerle gezerler.

Aslında kâğıt üstünde benim ismim de fena değildir. Köşeli başlar hemen sivrilir, fakat sonra çakıl taşı kadar küçülür, yuvarlanır. İlk göze çarpan ‘d’ harfi; asi, çıkıntı, onca yuvarlak hat içinde yükselmeye bayılıyor, elbette Didem olmalı bu, kız kardeşim. Benden altı yaş küçüktü. Fakat on dört yaşındayken bile bir kafa uzundu benden. Onunla sinemaya gitmeyi sevemedim, pastaneye gitmeyi, okul çıkışında beklemeyi, sonra o uzun sahil yolunu yürüyüp eve gelmeyi, ona laf atanlara verdiği ağız dolusu cevapların kafamın üstünden uçuşmasını, kendi boyundaki erkek arkadaşını sevmeyi sevemedim. Didem’i sevmenin kimseye bir yararı yoktu, zaten boyu da daha fazla uzayamadı. Ona kalsa, tersine büyüyen bir sarmaşık gibi boylanıp gidecekti. Didem’in uzayışına ve sahil yolu yürüyüşlerine son veren şey, bir deniz kazası oldu. Nasıl boğulduğunu hiç anlayamadık, çok iyi yüzerdi. Zaten bu yüzden hemen ardından o müthiş, o ağlayan, o hıçkıran harf geliyor; ‘n’. Nezir’in ‘n’si bu, yani babamın. Didem’in ardından öleceğini zannettiğimiz babamın.

Bir ay neredeyse hiçbir şey yemedi. Doktorlar ilaçlarla beslediler. Bedeni, beden olduğunu, neden-sonuç ilişkilerine bağlı olduğunu unutuyordu. Kendi gibiydi gövdesi de; duygusal. Kızı olmadan yaşamakta zorlanıyordu. N, harfi kırılğan yapmıştı babamı, nadir, nazenin, naif... Bu yüzden ikinci ‘N’yi tanımakta zorlandım ben. Adımdaki ikinci ‘n’ Nigâr’ındır. Benim karım... Nobran, necis, nadan...

Yıllarca karşısına aldığı her şeyle savaştı. Yaşamla, hastalığıyla, benimle, doğuracağı çocukla... Ve tümünü o kazandı. Zamanla bir ayine dönüştü bu, Nigâr’ın zafer çılgılığına. Evlendiğim kadın heybetli bir Medusa olup çıktı. Herkes onun haklı benim haksız, onun cesur benim korkak, onun öyle benim böyle olduğuma kanaat getiriyor, başıma gelen en iyi şeyin Nigâr olduğunu söylüyordu. Sonradan anlayacaktım ki, ismindeki seslerle kandırıyordu herkesi. Bunlara son noktayı koyan hamileliği oldu, gebe bir kadın olarak bütün tartışmaların dışında, üstünde ve haklıydı. Bebekle arasında bir savaşın başlaması da uzun sürmedi. Bebek küçücüktü, başlar başlamaz kaybetti bu savaşı. Nigâr’ın zamanı kendine göreydi, bir şeyleri bekledi, bir şeyleri saydı ve tam vakti olduğuna inandığı bir anda, yıkıntıları devrilip kaldıkları yerde bırakıp çıkıp gitti. Kapıları öyle hünerli kapattı ki, çıkışların, yeni şansların izini kaybettim.

Zaten hiçbir zaman bırakmak ya da başlamak konusunda iyi değildim. Kimse bütün hayatımı kaybettiğime inanmadı. Buraya geldiğime, lunaparktan bir yer aldığıma, gülümseyen insanlara bakarak ölmek istediğime... İnanmadılar.

— Su kırılıyor Adnan, bebek öldü. Hayatındaki her şey senden kaçıyor. Adnan...

Arka sokaktaki sinema yıkılalı üç yılı geçti. Bir heves devirmişlerdi duvarları. Moloz kış boyunca yağmur altında kaldı. Açması muhtemel çiçekler, büyüyebilecek dikenler, o ağır yorgani delip geçemedi. Yazın ahşaplar iyice kurudu. Fakat önünden her geçişimde direncine hayran kaldım. Paslı bile olsa kırıldıkları yerde öylece duruyordu temel demirleri, eriyen tuğlaların arasında hâlâ kullanılabilir olanları vardı. Ancak bir kış daha geçirince moloz, moloz olduğunu, direnmesinin anlamsızlığını fark edip ölmeye koyuldu. Ne Hale Soygazi kaldı ne sarı püskül saçları... Feritler, Selimler gömüldü gitti, şimdi hepsi moloz altında. "Hâlâ Belgin Doruk’un sesi geliyor yıkıntıdan" diyorlar. "Tek sen değilsin, biz de duyuyoruz. Fakat yanlış anlıyorsun, Ayhan Işık’a sesleniyor o Adnan..."

Hâlâ nasıl olduğunu anlamıyorum, ailemden kalan yüklü mirasın neredeyse tümü Nigâr'ın oldu. Bana kala kala bir apartman kaldı, bir de dükkân. Vaktinde akıllanıp bunları satsaydım o eski sinemayı arsasıyla birlikte alabilirdim belki.

Döşeme parçalarından, koltukların erimiş kumaşlarından geçmiş anları toplardım tek tek. Sesleri temizlerdim yıkık duvarlardan, gölgeleri ellerinden tutup kaldırırdım... İsmiyle seslenirdim hepsine; Nevin derdim, Kemal derdim... Sesine kapılıp gelen her gölgeyi ellerinden yakalardım. Neredesin Suzan? Geç kaldın Ferit. Adnan... Adnan! İşte bu benim adım.

Geriye kalan harfin bitişi işaret etmesi gerekirdi, oysa bütün başlangıçların harfi bu; A! Annemin 'a'sı ve Aydan'ın...

O hayatıma girdiğinde, Nigâr burada değildi, İskenderun'daki arsaları satıyordu. Gelen parayı büyük bir yatırıma bağlayacaktı. O büyük paralarla uğraşırken, ben gidip bir çiçekçi kadına âşık oldum.

Aydan, ıslak çiçek kokusundan yapılmış, elleri anneminkiler kadar üşüyen kadın... On yaş küçüktü benden. Yüreğiyle yaşı ters orantılı kadınlardandı. Hikâyesi kalabalık, geçmişi kısacıktı. Ev yemekleri yapmayı, kapının önünü, pencere içlerini yıkamayı, sessizce beni beklemeyi, gelmediğimde ağlamayı, geldiğimde ağlamamış gibi yapmayı ve bir defada bütün ağlamalarını unutmayı biliyordu, tıpkı annem gibi. Nigâr hayatımın köklerine kadar sızıp onları benden koparıp her birine kendi adını yazarken, beni azaltır, beni yok eder, beni küçültür, küçücük kılarken, Aydan iç odasını ev olarak kullandığı, hep ıslak toprak ve ıslak çiçek kokan dükkânında baş yemeği pilav olan sofralar kurar, bırakmak istediğim üç beş kuruşa elini sürmez, beni beklemeye, beni sevmeye devam ederdi. Yapabileceğim tek yardımı yaptım, gizlice dükkânını satın aldım, niyetim ona hediye etmektir. Fakat Nigâr her şeyle birlikte Aydan'a da el koydu. Her şeyimle birlikte Aydan'ı ve Aydan'dan da hayatını aldı. Çünkü başkalarının hayatlarıyla besleniyordu o. Karnında kıvranan cenin, hayatında kıvranan ben, elleri üşüyen ve ıslak çiçek kokan Aydan... Hepimiz onun hayatına eklenmek üzere kendi yaşamlarımızı veriyorduk. Anları, anıları bohçalayıp kırılmasından korktuğumuz sevinçleri gazetelere sarıyorduk. Nigâr yavaş davranmayı sevmiyordu, bu yüzden bizim çıkıp gitmemizi beklemedi. Basit bir alışverişti; birkaç kâğıda imza atılıyor, bir iki telefon konuşmasından ve bankaya verilen talimatın ardından, karanlık bir sabah kapıya dayananlar bazı kâğıtları sallayarak Aydan'ı yaka paça dükkândan atıyor, annemin hastalığı için bir aydır Almanya'da olduğum için hiçbir şeyi ruhum duymuyordu. Ondan bir daha haber alamadım. Fakat geri dönüp dükkânının boşaltılmış, bir harabeye dönüştürülmüş olduğunu gördüğümde, karanlık bir sabahta kapının önünde nasıl kalakaldığımı anladım; tıpkı annem gibi. Babamın ölüm haberini aldığımızda da böyle karanlık bir sabahtı işte. Annem bir an duraksamış, sonra hastanenin önündeki kaldırıma oturuvermişti. Oysa yağmur yeni dinmişti, taşlar ıslak ıslak kokuyordu. Kim bilir nerelerde, hangi molozlar ölüyordu. O zaman anlamalıydım, bazı insanların böyle öldüğünü. Yağmur değdikçe, mevsimler geçtikçe, önce yıkılan, sonra çürümeye bırakılan, sonra içten içe paslanan bazı insanlar olduğunu ve benim de onlardan biri olduğumu...

Şimdi yıkık sinemadaki çınlamadan başka bir şey değil benim ismim... Bir yağmuru daha kaldıramaz. Gökte toplanan bulut bile çürütür onu, sonra moloza karışır, kaybolur gider.

'Adnan'

Eğer bir isimse bu başucumdaki, eğer o benim ismimse... Kız kardeşimin uzayan hayalet boyundan, babamın naifliği, annemin koşulsuz anneliğinden, bir kadının sessiz, telafisiz yaşamı ve bir başkasının köklediği ağaçları ateşe veren gözlerinden yapılmıştır.

Ama herkes böyle değil midir? Herkes, iini dolduran kalabalığın aynaya düşen gölgesidir aslında.

Anahtarı Kendinden Menkul Kapılar

"Ah be kadem nihade... Yeni ölüsün daha; gidip yerine yatsana!"

Büyük ninem işte şu vitrinin önünde durup böyle derdi. Burası evin en aydınlık yeri... Sabah güneşini çok iyi alır. Düşler kuruyorum burada. Çoğunu fideledim fakat açmıyorlar; yoksa bir yanım sardunya, bir yanım fesleğen olmalıydı şimdiye... Ama biliyorsun, bazı çiçekler sihirlidir... Bazı hikâyeler sihirlidir..."

Bir elini pencereye dayamıştı, diğeri saçlarında. İçime bir salıncak kurup salıncağın beline kurulup dünden bu güne kayarak anlattığının farkında değildi. Kaç kez sınıdım; gözlerimi kapadığımda daha duyulur oluyordu sesi.

"Üç tane büyükannem vardı benim. İki de babam, bir de annem. Ne büyük bir aile... Bu yüzden iki tane sallanan sandalyem var, odalarda ikişer yatak... Dolaplar tıka basa dolu, dört çeyiz sandığı, yüzlerce çift yünlü fanila, porselen fincanlar, gümüş demlikler, bir sürü de ayakkabı... Benim değil ki, onların kalabalığı bu..."

İlk ölen büyükannem muhacirdi; Bulgaristan'dan gelmişti. Çok güzeldi, hatırladığım. O zamanlar seksenlerinde olmalı. Yine de boylu boslu kadındı; lavanta kokan, billur gibi bir teni vardı. Sadece bir gün inci küpelerini takıp çıkıp gittiğini biliyoruz, gitti, gidiş o gidiş. Oysa hep yatağında ölmek isterdi.

Büyükannem öldü, fakat aklımızda kaldı. Sonra bilhassa annemin rüyalarına girmeye ve geceleri evde gezinmeye başladı. Bazı sabahlar, memleketinden getirdiği porselen çay takımını karıştırılmış bulurduk vitrinde. Fincanlar çevrilmiş, tabaklar ters düz edilmiş, altlarındaki dantel örtü çekilip atılmış olurdu. Şerazat ninem dualar okuyarak mutfağına kaçarken, annemin korkudan kireç gibi olduğunu hatırlıyorum. Fakat büyük ninem çok sertti; ayaklarını sürüye sürüye gelir, hiç korkmaz vitrini açar, örtüyü silkeleyip yerine serer, fincanları, tabakları düzeltirken öfkeyle söylenirdi... 'Ah be kadem nihade! Gidip yerine yatsana!' Onu asıl kızdıran evde dolaşan ölü değil, pembe porselenlerin kırılabilceği düşüncesi idi. Çünkü Bulgar ninemden kalan bu takım pek nadide sayıldığından benim çeyizime saklanmıştı. Çünkü giderek büyüyen devasa bir çeyizim vardı. En önemli parçalarını da onun biriktirdikleri oluşturuyordu. Lizözler örmüştü bana, peçete takımları işlemiş, ağır ağır dolaştığı ucube pazarlardan ıtırılı kokular, mumluklar, kadeh takımları almış, kuruttuğu lavantalarla erguvan sandığında biriktirmişti hepsini. O güzeller güzeli göçmen kadını hiç unutmadım ben. Zaten buna izin vermezdi; geceleri annemin rüyalarından çıkıp yanıma gelir, dilini bilmediğim tül gibi şarkılar söylerdi karanlıkta. Nasıl şarkılarsa onlar, saçlarım hemen uyanır, uzamaya başlardı. Uyku arası gözümü açtığımda, onu yatağa, yanıma uzanmış, saçlarımı örerken görürdüm. Kimseye tek laf etmedim, tatlı bir sırda aramızdaki. Yine de saçlarımın uzayışı kimsenin gözünden kaçmıyor, açıkça olmasa bile Bulgar büyükannemin parmağını arıyorlardı bu işte.

Kimin üç büyükannesi ve iki babası olur ki? Ailemin geçmişini bana açıkça anlatan olmadı. Sadece bir hikâye var hatırladığım... Annem anlatmıştı, hikâyede tıpkı benim gibi üç büyükannesi olan bir kız çocuğu vardı.

Bu çocuğun dedesi iştahlı biriymiş, biri ecnebi üç kadın almış kendine. Hikâyeye göre bunların tümü kısır çıkınca, oğul özlemiyle yanan bu adam, on dört yaşında bir köylü kıızıyla dördüncü ve son evliliğini yapmış, küçük kadın, adeta mucize kabilinden gebe kalmıştı. İşler umulduğu gibi gitmemiş olacak, çünkü on dört yaşındaki bu küçük kadının önce alnı, sonra tekmil yüzü, kara lekelerle dolmuştu. Büyükler meselenin aslını anladılar, bebek anasının güzelliğini çalıyordu. Demek dedenin

hevesi boşunaydı, bu kadar güzellik düşkünü olduğuna göre gelen bebek bir kızıdı... Doğum vakti geldiğinde kimsenin ağzını bıçak a mıyordu: Küçük kadın gerçekten de bir kız  ocuk doğurdu: Bilmiyorum, belki k     k olduğundan, elinden gelen buydu.

Dört kadın ve bir adamdan oluŐan aile, böylece ilk ve tek bebeklerine kavuşmuş oldu. Fakat pek vefalı oldukları söylenemezdi;       birkaç gün sonra loğusa yatağında  l veren küçük kad n  unutmakta zorluk çekmediler. Annesini hiç tanımayan bebek, babasının karısı    kadına açmıştı gözlerini; oysa hiçbiri annesi değildi.

Hik yedeki güzellik h rsız  bu kız, annemdi herhalde.       t pk  hikâyedeki gibi iki kere evleniyor, ilk kocası alacaklılar tarafından vuruluyor, ikincisi de kaçıp gidiyordu. Her ikisinin de giderken arkasına bakacak vakti olmadığından, bereketsiz bir rahimde beliren küçük yumru uzun zaman sessizce büyüyordu. Epey sonra,    büyükannenin hasretle yanan kollarına, ŐaŐk n, sessiz bir annenin yalnızlığına gözlerini açan bu bebek de ben olmalıyım... Ne kadar  gerçektir bilinmez, ama bu hikâye çok Şeyi açıklıyor; evdeki kadınların kim olduklarını, bana neden o kadar d Ő  n olduklarını... Her biri annem, her biri ninem say yordu kendini...       b y tebilecekleri tek çocuktum ben, görüp görebilecekleri tek torun.

Bizim evde ikinci ölen annem oldu. Bulgar ninemin tersine, onun benim için yapıp alıkoyduğu pek bir Şey olmadığı görüldü. Ondan kalan, sırmalı birkaç havlu ve bir peŐkir takımıyd  sadece. Bunlar, birlikte uyuduğumuz odadaki küçük dolapta, yemeniden bir bohçanın içindeydi. Büyük ninem hemen korumaya aldı onları. Bizim ailede ölenler geri geldiği için olsa gerek, anneme bıraktığı eŐyalara ne kadar iyi bakıldığını anlatmak istiyordu.

Annem öldükten sonra, evde bir sessizlik, g neŐsizlik başladı. Onu düşünürken, günler geceler uzuyordu. Ne kadar uĐraŐsam da onu unutamıyordum. Fakat bir gün müthiş bir Şey oldu: Caddenin karşısına bir lunapark kuruldu! İŞte hayatımızın en büyük mucizesi buydu.       sesler ve d Ő lerle dolu, adeta akıŐkan, hayata çok benzeyen bir Şey camın ötesinden de olsa göz kır ıyordu bize. Çok geçmeden iki büyükannemin de aynı d Ő e takılı kaldığını gördüm. Lunapark n ışığı evin içinde büyürken, kaynayan tencereleri, evi ziyaret eden ölüleri ve hatta beni unutuverdiler. İŞte bu ara sa ları m müthiş bir hızla uzadı. Uyuyakaldığım pencere kıyısında kehribar bir yorgan gibi sarıyordu beni. Fark eden yine büyük ninem oldu. ‘Bu kad n n fenal klar n  unutuyoruz!’ diye söylenerek kısacık kesti sa ları m . İhtiyar elindeki makas n k r ağzından yer yer kurtulan sa lar, aralarda upuzun kalmıştı. Ninelerin gözüne g r nm yorlard ; varlıklar n  sadece ben biliyordum. Onları parmakları ma dolamayı, kimsenin görmediği, sadece bana ait sa ları mla oynamayı ve lunaparka bakıp sesler duymayı seviyordum.

Fakat çok geçmeden biri daha ölüverdi bizim evde. Yemekleriyle meŐhurŐerazat nine... İsmi yanlış yazılıpŐehrazat yerineŐerazat olduğundan, bütün kaderinin deĐiŐtiĐine inan rd . Dedemin toplamda dört, kısırlıkta    karısından biriydi ve bir öğle vakti, mutfaktaki küçük taburesinde, kabarmasını beklediği böreğin başında sessizce  l vermiŐtı. Büyük ninem onu uyandırmaya çalıŐmıŐ, bu korkunç ağırlıktaki uykunun nedenini sezmekle birlikte, kötü fikri aklından kovmak için, söylene söylene salondan s r d Ğu sallanan sandalyeye kuş gibi k     kŐerazat ninemi oturtup üstünü de bir güzel  rtm Őtı. Ölüm, ta akşam vakti gelen bir komŐunun salıverdiği  ığlılıkla ortaya çıkmış, minicikŐerazat nine, tencerelerinden, tavalarından koparılıp kocaman bir çukurda yeniden büyümeye bırakılmıŐ, evdeki tabak sayısı, nefes sayısı azalmıŐ, buna rağmen o sallanan sandalye mutfağın baŐk Őesinde yerini almıştı. İŞte bizim evin kurallarından biri de buydu: Ölenlerin gitmeyi bilmeyiŐinin önüne geçmek için her Şey onlardan sonra aynı tutuluyor, hiçbir Şeyin deĐiŐmemesine itina edilerek, gözünün arkada kalmaması sağlanıyordu. Bulgar ninemin de, annemin de eŐyaları olduğu gibi duruyordu. Bir

tekini atmamış, yerini değiştirmemiştik. Onlara uyduym, ölümünden sonra ben de büyük ninemin eşyalarına sahip çıktım. Şimdi tek başıma yaşadığım bu evde, çeyiz sandıkları, yemek takımları ve sırmalı havlular hayatın kendisinden çok yer tutuyor. Evin dört odasını da kapattım. Boşluklarda sadece eşyalar yaşıyor zannetme; göze görünmüyorlar, ama inan, herkes yerli yerinde. Kimi annem gibi sessizliğe, kimi Şerazat nine gibi aşı ekmeğe siniyor... Eğer dinlersen, aklımda başlayan ayak seslerini duyabilirsin; bir iki dolaşır, kalbime girer kaybolurlar. Arada gölgeleri düşer duvarlara. Böyle dolaştıklarına bakma, eminim bütün kadınlar kendi eşyalarıyla dolu odalarda rahattırlar. Bana salonun bu küçük kısmı kaldı; yine de varlığını azaltmaya çalışıyorum ki, diğerleri alınmasın. Hiçbir şeyin yerini, duruşunu değiştirmiyorum ki, kimse bir şeyleri düzeltmeye kalkmasın... Ne olursa olsun, hâlâ korkuyorum evdeki ölülerden.

Görüyorsun değişen bir şey yok: Hâlâ bu köşede oturup dışarıya akan ve benimkine benzemeyişine hayret ettiğim hayatlara bakıyorum. Hikâyeler canlanıyor; atlıkarıncadakiler, dönmedolaptakiler... İnsanların akıllarını bile duyuyorum buradan.

Kendimi bildim bileli bu evdeyim. Şimdi dönüp şu salona baktığımda, bütün zamanların durmuş olduğunu görüyorum. Girişteki ayaklı saati çok severdim. Süslü rakamlarını, göz dolduran oymalarını... O zamanlar çalışıyordu tabii. Uykuda bile duyulan ayan beyan tıkırtılarla zamanı sayıyordu. Fırtınalar başlamadan, vakitsiz çiçekler aklımıza açmadan biliyorduk mevsimleri. Dönmedolabın dairelerini saymaya, köşedeki yemişçinin dondurma mı, şekerli leblebi mi sattığına bakmaya gerek yoktu. Uğursuz şarkılardan, çöl güneşlerinden önce ağır, maun tik taklar haber veriyordu günü geceyi. Gerçi baharda da, sonbaharda da bizim evde bir şey değişmiyordu. Yaşamaktan vazgeçmiş ya da hiç başlamamıştık, bilmiyorum. Bu yüzden saat de bir gün sessizce, kendiliğinden durdu... Öyle ya; bizim evin zamanı dışarıda akan hikâyeyi tutmuyorsa koşturacak ne var? Saat, mevsim ne fark eder? Madem hayat sadece dışarıda akıyor...

Herkes gibi yaşıyorum bu evde, ölümle baş başa. Fakat bazen ölüleri ayırt etmek zorlaşıyor. Neden bu pencerenin kıyısından ayrılamadığımı açıklayamıyorum kendime. Belki öldüğü zaman gitmeyi bilmeyen bir soydan geldiğimi unutuyorum? Belki çoktan öldüm ben? Belki yerimi arıyorum? Bu yüzden çıkıp çıkıp buraya... Yoksa bu pencere kıyısında geçirdiğim geceler boyu üşümem gerekmez miydi? Madem kış geçiyor üstümden, yağmurlar, karlar geçiyor... Ocak yanmıyor, tencere kaynamıyor üstelik ve madem artık uzamıyor saçlarım.. Üşümem, çok üşümem gerekmez miydi?"